

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

ОБЛІК
У КРЕДИТНИХ ТА БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ

Практикум
для студентів спеціальності
071 "Облік і оподаткування"
першого (бакалаврського) рівня

Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2018

УДК 657:336.71/.73(07.034)

О-17

Укладачі: Н. В. Глебова
О. М. Кудіна
А. О. Литвиненко

Затверджено на засіданні кафедри бухгалтерського обліку.
Протокол № 6 від 15.12.2017 р.

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Облік у кредитних та бюджетних установах [Електронний ре-
О-17 сурс] : практикум для студентів спеціальності 071 "Облік і оподат-
кування" першого (бакалаврського) рівня / уклад. Н. В. Глебова,
О. М. Кудіна, А. О. Литвиненко. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця,
2018. – 88 с.

Подано практичні завдання за тематичним планом навчальної дисци-
пліни відповідно до змістових модулів і тем.

Рекомендовано для студентів спеціальності 071 "Облік і оподаткування"
першого (бакалаврського) рівня всіх форм навчання.

УДК 657:336.71/.73(07.034)

© Харківський національний економічний
університет імені Семена Кузнеця, 2018

Вступ

Бухгалтерський облік є об'єктивною необхідністю кожного підприємства, організації та установи. Як зазначено в Законі України "Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні", що бухгалтерський облік ведеться на підприємстві з моменту його створення й до моменту його ліквідації і незалежно від організаційної форми і форми власності.

Установи бюджетної сфери економіки за допомогою бухгалтерського обліку контролюють цільове й економне використання бюджетних асигнувань, а також забезпечують збереження активів, коштів у розрахунках та виконання кошторисів і бюджетів різних рівнів.

Бухгалтерський облік фінансово-кредитних установ забезпечує облік руху грошових коштів за безготівковими розрахунками з юридичними й фізичними особами, руху готівки у касі, облік кредитних операцій, отриманих доходів, а також активів і зобов'язань самої установи.

Цей практикум надає можливість студентам економічних спеціальностей: досягти **мети** у формуванні системи знань із теорії і практики ведення бухгалтерського обліку; вирішити **завдання** з вивчення методів раціональної організації та ведення бухгалтерського обліку, використання прогресивних форм і міжнародних стандартів; придбання навичок оброблення й використання облікової інформації в управлінні; оволодіти **предметом** через його методологію та методику ведення бухгалтерського обліку.

Мета запропонованого практикуму – допомогти студентам оволодіти чинними методиками обліку банківських та бюджетних операцій, сприяти закріпленню теоретичних знань із бухгалтерського обліку, формувати в них практичні навички на такому рівні, який би дозволив легко орієнтуватися в питаннях облікової політики, у складанні звітності на основі чинних стандартів бухгалтерського обліку, і стимулювати до використання надалі здобутих знань та навичок у процесі вирішення завдань обліку, адаптуючи їх до практичної роботи.

Завдання подані таким чином, щоб забезпечити найбільш повне охоплення матеріалу, що викладається в лекційній частині дисципліни. Завдання розраховані для аудиторної та самостійної роботи студентів.

Змістовий модуль 1

Формування облікової системи та відображення в обліку фінансово-господарської діяльності банку

Тема 1. Комерційні банки як самостійні фінансово-кредитні установи. Загальні основи і принципи бухгалтерського обліку в банках

Банк – це установа, функцією якої є кредитування суб'єктів господарської діяльності та громадян за рахунок залучення коштів підприємств, установ, організацій, населення та інших кредитних ресурсів, касове і розрахункове обслуговування народного господарства, виконання валютних та інших банківських операцій. Сукупність кредитних відносин та інститутів, що організують ці відносини, становить кредитну систему. Основним провідником кредитних відносин є банківська система, тобто сукупність банків і банківських установ усіх видів у країні.

Відповідно до Закону України "Про банки і банківську діяльність" з метою введення єдиних організаційних засад бухгалтерського обліку та звітності в банках України, Правлінням НБУ затверджено та введено в дію Положення про організацію бухгалтерського обліку та звітності в банках України. Це Положення установлює організаційні засади бухгалтерського обліку та фінансової звітності в банках із метою організації бухгалтерського обліку та забезпечення користувачів потрібною та правильною інформацією про операції банку.

Бухгалтерський (фінансовий) облік у банках України – це складова системи обліку, що включає сукупність правил, методик та процедур обліку для виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передавання інформації про операції банку зовнішнім користувачам, а також внутрішнім користувачам для ухвалення управлінських рішень.

План рахунків банку – систематизований перелік рахунків бухгалтерського обліку, що використовується для детальної та повної реєстрації усіх банківських операцій і для забезпечення потреб складання фінансової звітності. Головна умова побудови плану рахунків – орієнтація на формування показників фінансової звітності.

Під час виконання цього завдання необхідно пам'ятати, що рахунки бухгалтерського обліку банку класифікуються за різними ознаками.

За приналежністю до фінансових звітів рахунки можуть бути: балансовими, що поділяються на рахунки активів, зобов'язань і капіталу; рахунками доходів і витрат; позабалансовими.

За економічним змістом рахунки поділяють на активні, пасивні й активно-пасивні.

За функціональним призначенням рахунки можна поділити на реальні або постійні рахунки (до них належать балансові рахунки) і рахунки номінальні або тимчасові, на яких дані накопичуються тільки протягом облікового періоду (до них належать рахунки доходів, витрат, фінансових результатів).

Мета завдань: ознайомитися з діяльністю банківських установ, законодавчо-нормативною базою, згідно з якою вони функціонують. Уміти визначати загальні і основні принципи бухгалтерського обліку в банку. Ознайомитися з особливостями побудови Плану рахунків, структурою його класів та вміти реєструвати банківські операції у балансі. Визначити взаємозв'язок між фінансовим, управлінським і податковим обліком як єдиної інформаційної бази підсистем бухгалтерського обліку. Розглянути фінансові звіти банку як головний засіб повідомлення інформації про стан банку та його діяльність, ознайомитися із загальними правилами складання фінансових звітів банку.

Завдання 1.1. Визначення виду і характеру бухгалтерських рахунків.

Необхідно визначити вид і характер наведених бухгалтерських рахунків і відобразити інформацію у табл. 1.1 згідно з діючим Планом рахунків.

Таблиця 1.1

Вид і характер бухгалтерських рахунків

Назва рахунка	Вид рахунка			Клас плану рахунків
	Балансові		Позабалансові	
	постійні	тимчасові		
1	2	3	4	5
Комісійні витрати на розрахунково-касове обслуговування				
Запаси матеріальних цінностей на складі				
Кошти на вимогу суб'єктів господарювання				
Банкноти та монети в касі банку				
Резервні фонди				

1	2	3	4	5
Короткострокові прості векселі, емітовані банком				
Короткострокові кредити на поточні потреби, що надані фізичним особам				
Кредиторська заборгованість перед акціонерами (учасниками) банку за дивідендами				
Дебіторська заборгованість за послуги				
Гарантії, що надані банкам				
Витрати на маркетинг і рекламу				
Процентні доходи за кредитами, що надані органам державної влади				
Аванси працівникам банку на витрати з відрядження				
Нарахування працівникам банку за заробітною платою				
Основна і додаткова заробітна плата				
Бланки суворого обліку в підзвіті				
Прострочені нараховані доходи за іпотечними кредитами, що надані суб'єктам господарювання				
Нараховані витрати за отриманими кредитами овердрафт від інших банків				
Аванси працівникам банку на витрати з відрядження				
Результати переоцінювання основних засобів				
Цінні папери на зберіганні				
Фінансовий лізинг (оренда), що наданий іншому банку				
Комісійні доходи від розрахунково-касового обслуговування банків				
Прості гарантії, що отримані від банків				
Короткострокові кредити, що отримані від міжнародних та інших організацій				
Статутний капітал банку				
Облігації внутрішньої державної позики, що рефінансуються НБУ, у портфелі банку на продаж				
Повернення раніше списаної безнадійної заборгованості за кредитами, що надані клієнтам				

1	2	3	4	5
Знос основних засобів				
Отримана застава				
Інвестиції у дочірні банки				
Витрати майбутніх періодів				
Резерви під кредити, що надані клієнтам та оцінюються на індивідуальній основі				
Нараховані доходи за коштами на вимогу в інших банках				
Бланки суворого обліку				
Банківські метали в банку				
Доходи майбутніх періодів				
Витрати на підготовку кадрів				
Нерозподілені прибутки минулих років				
Відрахування до Фонду гарантування вкладів фізичних осіб				

Завдання 1.2. Фінансова звітність банку.

Використавши облікові формули звіту про прибутки та збитки і бухгалтерського балансу, необхідно розрахувати пропущені значення наведені в табл. 1.2.

Таблиця 1.2

Огляд фінансових звітів

Назва банку	Доходи усього	Активи усього	Витрати усього	Зобов'язання усього	Прибуток	Резерви	Акціонерний капітал
Альфа	60 000	150 000	30 000	80 000		1 600	
Бета		180 000	58 000		16 000	3 400	90 000
Сигма	89 000			55 000	24 000	5 000	65 000
Призма		820 000	120 000	540 000	210 000	14 000	
Гама	50 000		35 000	600 000		15 000	100 000
Омега		630 000	40 000		140 000	5 400	210 000
Зубр	70 500		38 000	500 000		2 200	150 000

Балансовий звіт відображає фінансовий стан банку на певну дату, в якому активи і зобов'язання групуються за їхнім характером і надається перелік у порядку їхньої відносної ліквідності.

Звіт про прибутки та збитки оцінює діяльність банку за звітний період і складається із доходних та витратних статей, що групуються за їхнім характером та основними видами згідно з принципами відповідності та нарахування.

Завдання 1.3. Характеристика фінансового, управлінського та податкового обліку.

Необхідно скласти порівняльну характеристику фінансового, управлінського та податкового обліку за ознаками, що наведені в табл. 1.3; зробити належні висновки стосовно завдань, функцій і способів утворення інформації, що надає бухгалтерський облік.

Головна риса, що визначає спільність усіх підсистем, полягає у тому, що на основі інформації, створюваної кожною із підсистем бухгалтерського обліку, ухвалюються управлінські рішення. На основі запитів користувачів, а також строків, обсягів і форм надання інформації вирішуються конкретні завдання.

Таблиця 1.3

Порівняльна характеристика підсистем бухгалтерського обліку

Ознака	Податковий облік	Фінансовий облік	Управлінський облік
1. Головні користувачі інформації			
2. Нормативні обмеження			
3. Використання вимірників			
4. Об'єкт аналізу			
5. Періодичність складання звітів			
6. Спрямування			
7. Відкритість даних			

Завдання 1.4. Організація обліку в комерційних банках.

Необхідно визначити та вписати назву принципу бухгалтерського обліку та фінансової звітності згідно з описом, що наведений у табл. 1.4.

**Принципи, на яких ґрунтуються бухгалтерський облік
та фінансова звітність у банках України**

Назва принципу бухгалтерського обліку	Опис принципу бухгалтерського обліку та фінансової звітності
	усі банківські операції підлягають реєстрації на рахунках бухгалтерського обліку без будь-яких винятків. Фінансова звітність має містити всю інформацію про фактичні та потенційні наслідки операцій банку, яка може впливати на рішення, що ухвалюються згідно з нею
	операції обліковуються та розкриваються у звітності відповідно до їхньої сутності та економічного змісту, а не лише за їхньою юридичною формою
	можливість розподілу діяльності установи на певні періоди з метою складання фінансової звітності
	застосування в бухгалтерському обліку методів оцінювання, відповідно до яких активи та/або дохід не будуть завищуватися, а зобов'язання та/або витрати не занижуватимуться
	активи та зобов'язання банку мають бути відокремлені від активів і зобов'язань власників цього банку та інших банків (підприємств), у зв'язку з цим особисте майно та зобов'язання власників не мають відображатися у фінансовій звітності банку
	оцінювання активів банку здійснюється, виходячи із припущення, що його діяльність продовжуватиметься в неосязному майбутньому. Якщо банк планує скоротити масштаби своєї діяльності, то це має відображатися у фінансових звітах
	для визначення фінансового результату звітного періоду потрібно порівняти доходи звітного періоду з витратами, що були здійснені для отримання цих доходів. Доходи і витрати відображаються в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності в момент їхнього виникнення незалежно від дати надходження або сплати грошових коштів
	вимірювання та узагальнення всіх господарських операцій у фінансовій звітності здійснюється в єдиній грошовій одиниці
	постійне (із року в рік) застосування банком обраної облікової політики. Зміна методів обліку можлива лише у випадках, передбачених міжнародними стандартами та національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку, і потребує додаткового обґрунтування і розкриття у фінансових звітах
	активи і пасиви обліковуються пріоритетно за вартістю їхнього придбання чи виникнення. Активи та зобов'язання в іноземній валюті, за винятком немонетарних статей, мають переоцінюватись у разі зміни офіційного валютного курсу на звітну дату

Завдання 1.5. Баланс банку.

Необхідно на основі залишків синтетичних рахунків, наведених у табл. 1.5, скласти фундаментально-облікову модель (баланс), що наведена у табл. 1.6, та вказати номери балансових рахунків, призначених для їхнього обліку.

Таблиця 1.5

Залишки за балансовими рахунками на кінець року

№ п/п	Залишки синтетичних рахунків	Сума, тис. грн
1	Короткострокові кредити, отримані від інших банків	80 000
2	Нараховані витрати за кредитами, отримані від інших банків	20 000
3	Кореспондентський рахунок банку в НБУ	400 000
4	Кошти на вимогу небанківських фінансових установ	30 000
5	Кошти на вимогу суб'єктів господарювання	190 000
6	Кредиторська заборгованість за розрахунками за цінними паперами для клієнтів	20 000
7	Акції та інші цінні папери з нефіксованим прибутком, випущені банками, у портфелі банку на продаж	20 000
8	Нараховані витрати за довгостроковими кредитами, отриманими від НБУ	45 000
9	Короткострокові кредити, надані органам державної влади	15 000
10	Резерви під кредити, надані клієнтам, які оцінюють на індивідуальній основі	5 000
11	Фінансовий лізинг (оренда), наданий фізичним особам	5 000
12	Короткострокові кредити в поточну діяльність, надані суб'єктам господарювання	75 000
13	Довгострокові іпотечні кредити, надані фізичним особам	5 000
14	Нерозподілені прибутки минулих років	5 000
15	Прибуток звітного року	50 000
16	Статутний капітал банку	145 000
17	Власні акції (частки, паї), викуплені в акціонерів	5 000
18	Основні засоби	45 000
19	Знос основних засобів	5 000
20	Банкноти і монети в касі банку	60 000
21	Інвестиції в асоційовані банки	40 000
22	Короткострокові вклади суб'єктів господарювання	70 000
23	Нараховані витрати за строковими коштами суб'єктів господарювання	5 000

Балансовий звіт

Назва статті	Тис. грн
Активи	
1. Грошові кошти та їхні еквіваленти	
2. Торговельні цінні папери	
3. Інші фінансові активи, що обліковують за справедливою вартістю з визнанням результату переоцінювання у фінансових результатах	
4. Кошти в інших банках	
5. Кредити та заборгованість клієнтів	
6. Цінні папери в портфелі банку на продаж	
7. Цінні папери в портфелі банку до погашення	
8. Інвестиції в асоційовані компанії	
9. Інвестиційна нерухомість	
10. Дебіторська заборгованість щодо поточного податку на прибуток	
11. Відстрочений податковий актив	
12. Гудвіл	
13. Основні засоби та нематеріальні активи	
14. Інші фінансові активи	
15. Інші активи	
16. Довгострокові активи, призначені для продажу, та активи групи вибуття	
17. Усього активів	
Зобов'язання	
18. Кошти банків	
19. Кошти клієнтів	
20. Боргові цінні папери, емітовані банком	
21. Інші залучені кошти	
22. Зобов'язання щодо поточного податку на прибуток	
23. Відстрочені податкові зобов'язання	
24. Резерви за зобов'язаннями	
25. Інші фінансові зобов'язання	
26. Інші зобов'язання	
27. Субординований борг	
28. Зобов'язання, пов'язані з довгостроковими активами, призначеними для продажу (чи активами групи вибуття)	
29. Усього зобов'язань	
Власний капітал	
30. Статутний капітал	
31. Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	
32. Резервні та інші фонди банку	
33. Чисті активи, що належать акціонерам (учасникам) банку	
34. Частка меншості	
35. Усього власного капіталу та частка меншості	
36. Усього пасивів	

Тема 2. Облік капіталу банку

У Законі "Про банки та банківську діяльність" наявні такі визначення банківського капіталу:

Капітал банку – залишкова вартість активів банку після вирахування всіх його зобов'язань.

Капітал підписний – величина капіталу, на яку отримано письмові зобов'язання акціонерів (пайовиків) банку на внесення коштів за підпискою на акції (паї).

Капітал статутний – сплачений та зареєстрований підписний капітал.

Капітал регулятивний (власні кошти) – основний та додатковий капітал, зважений на ризики, що визначаються нормативно-правовими актами НБУ. Основним призначенням регулятивного капіталу є покриття негативних наслідків різноманітних ризиків, які банки беруть на себе в процесі діяльності, забезпечення захисту вкладників та фінансової стійкості.

Статутний капітал банку формується з акціонерного або приватного капіталу банку у процесі організації нового банку шляхом акумулювання внесків чи випуску і реалізації акцій. Емісія акцій як форма створення і поповнення статутного капіталу банку регулюється законами України "Про господарські товариства" та "Про цінні папери і фондову біржу".

Резервний фонд банку – це грошові ресурси, що резервуються банком для забезпечення непередбачених витрат, покриття збитків від банківської діяльності, а також виплату дивідендів за привілейованими акціями у разі нестачі прибутку. Наявність коштів у банку забезпечує його надійність і стабільність, зменшує вірогідність його банкрутства. Розміри резервного фонду та щорічних внесків у нього встановлюються зборами акціонерів і фіксуються в установчих документах, але не можуть бути менші від 25 % регулятивного капіталу, а розмір відрахувань – менший від 5 % чистого прибутку.

Спеціальні фонди основних засобів, переоцінювання основних засобів та інше, призначені для виробничого та соціального розвитку банку. Порядок формування і використання коштів цих фондів визначається статутними документами банку. Формуються ці фонди за рахунок прибутку.

Нерозподілений прибуток – це джерело внутрішнього походження. Створюється як залишок прибутку після виплати дивідендів, відрахувань до резервного та інших фондів. Оскільки розмір усіх відрахувань (крім

дивідендів) визначений наперед, залишок нерозподіленого прибутку за минулий рік залежить переважно від розміру дивідендів, які мають сплачуватись акціонерам.

Субординований борг – це звичайні незабезпечені боргові капітальні інструменти, які за умовами контракту не можуть бути вилучені з банку раніше як за п'ять років, а в разі банкрутства чи ліквідації банку повертаються інвестору після погашення претензій усіх інших кредиторів. Водночас сума таких коштів, включених у капітал, не може перевищувати 50 % основного капіталу із щорічним зменшенням на 20 % його первинної вартості протягом п'яти останніх років угоди.

Реінвестованими називають дивіденди, спрямовані на збільшення статутного капіталу.

Емісійні різниці (емісійний дохід) – це сума перевищення доходів, отриманих установою від первинної емісії (випуску) власних акцій та інших корпоративних прав, над номіналом таких акцій (інших корпоративних прав).

Під час виконання цього завдання необхідно пам'ятати, що контрпасивні рахунки, зменшуючи вартість відповідного пасиву, показують його реальну вартість (таким чином, несплачений капітал свідчить, що не всі зареєстровані акції реалізовані, наявність власних акцій, викуплених у акціонерів, також указує на те, що фактично реалізовано акцій менше, ніж зареєстровано).

За активно-пасивними рахунками обліковуються фінансові результати діяльності банку, оскільки вони можуть збільшувати капітал – у разі отримання прибутку, чи зменшувати – у разі отримання збитку.

Мета завдань: уміти відображати в обліку операції банку з формування статутного капіталу. Уміти відображати в обліку операції банку за розрахунками з акціонерами банку під час реалізації та придбання акцій власної емісії.

Завдання 2.1. Облік операцій із формування статутного капіталу.

Засновниками оголошено обсяг статутного капіталу новоствореного банку КБ "Прибутковий" 2 млн євро (64 млн грн). На момент державної реєстрації акціонери, які підписалися на акції, сплатили 60 % обсягу підписного капіталу (38 400 000 грн).

Необхідно відобразити зміст зазначених операцій, наведених у табл. 2.1 у системі рахунків бухгалтерського обліку, провести необхідні розрахунки.

Облік операцій із формування статутного капіталу

№ п/п	Зміст операції	Д-т	К-т	Сума
1	Після реєстрації банку суму підписного статутного капіталу, акумульовану на тимчасовому рахунку в НБУ, перераховано на коррахунок банку			38 400 000
2	Відображено процедуру реєстрації статутного капіталу банку: а) на сплачену зареєстровану частину; б) на несплачену зареєстровану частину			38 400 000 25 600 000
3	Оголошено емісію 120 000 простих акцій, номінал кожної 50 грн, ціна розміщення 55 грн за акцію. Реалізація акцій: а) на номінальну вартість реалізованих акцій; б) на суму перевищення вартості реалізованих акцій щодо їхньої номінальної вартості			

Завдання 2.2. Облік операцій за розрахунками з акціонерами банку.

Необхідно скласти бухгалтерські проведення за операціями табл. 2.2 відносно обліку акцій банку, що перебувають в обігу, виконати необхідні розрахунки.

Облік операцій банку з акціями власної емісії, що перебувають в обігу

№ п/п	Зміст операції	Д-т	К-т	Сума
1	2	3	4	5
1	3 січня поточного року банк "Грошовий" розмістив серед акціонерів 15 000 шт. власних простих акцій за ціною 101 грн за одну акцію (номіналом 100 грн): а) на номінальну вартість реалізованих акцій; б) на суму перевищення вартості реалізованих акцій щодо їхньої номінальної вартості			
2	21 лютого банк викупив 6 200 шт. власних простих акцій, що перебували в обігу, за ціною 120 грн за одну акцію: а) на номінальну вартість викуплених акцій;			

1	2	3	4	5
	б) на різницю між номінальною вартістю та ціною викупу в межах залишку за рахунком 5010 "Емісійні різниці"; в) на решту різниці між номінальною вартістю та ціною викупу			
3	28 березня банк "Грошовий" реалізував 1 700 шт. простих акцій за ціною 130 грн за одну акцію: а) на номінальну вартість реалізованих акцій; б) на різницю між вартістю реалізації та номінальною вартістю			
4	18 травня банк перепродає ще 1 900 шт. простих акцій за ціною 90 грн за одну акцію, що є нижче від номіналу: а) на суму, отриману від реалізації акцій за ціною 90 грн за акцію; б) на різницю між номінальною вартістю акцій і вартістю їхньої реалізації			
5	5 червня банк "Грошовий" ухвалює рішення про анулювання решти нереалізованих акцій (2 600 шт.) за номінальною вартістю, про що вносять відповідні зміни до статутного капіталу			

Завдання 2.3. Складові капіталу банку.

Необхідно розподілити капітал комерційного банку за джерелами і порядком формування на відповідні складові основного і додаткового капіталу згідно з умовами табл. 2.3.

Складові капіталу: загальні резерви; розкриті резерви; резерви під заборгованість за кредитними операціями; реінвестовані дивіденди; емісійні різниці; результати переоцінювання статутного капіталу; резервний фонд; статутний капітал (сплачений і зареєстрований); нерозподілений прибуток минулого року; прибуток поточного року; субординований борг.

Таблиця 2.3

Розподіл капіталу банку

Капітал банку	
Основний	Додатковий

Завдання 2.4. Облік операцій із формування статутного капіталу банку.

Банком оголошено незареєстрований статутний капітал у розмірі 9-ти млн акцій номіналом 10 грн. Отримано внесків від акціонерів (юридичних осіб) на 40 млн грн. Банк зареєстрував статутний капітал на суму 90 млн грн.

Необхідно визначити суму несплаченого статутного капіталу та скласти бухгалтерські проведення, що відображають формування статутного капіталу банку.

Завдання 2.5. Облік операцій із нарахування і виплати дивідендів.

Банком 03 січня 20xx року оголошено та не зареєстровано статутний капітал у розмірі 900 000 акцій номіналом – 100 грн. Отримано внесків у розмірі 60 % загальної суми номіналу через поточні рахунки акціонерів (юридичних та фізичних осіб). Банк зареєстрував статутний капітал. Протягом кварталу банк отримав кошти, що залишились несплаченими після реєстрації статутного капіталу. 10 січня наступного року банк оголосив дивіденди на суму 500 000 грн. Збори акціонерів вирішили 50 % суми дивідендів спрямувати на збільшення статутного капіталу, а решту суми виплатити акціонерам як дивіденди.

Необхідно визначити суму отриманих внесків у статутний капітал на дату реєстрації банку та суму дивідендів, спрямовані на збільшення статутного капіталу; скласти всі необхідні проведення, що відображають в обліку раніше зазначені операції.

Завдання 2.6. Облік операцій за розрахунками з акціонерами банку.

Необхідно скласти бухгалтерські проведення за операціями (табл. 2.4) відносно обліку акцій банку, що перебувають в обігу, провести необхідні розрахунки.

Таблиця 2.4

Облік операцій банку з акціями власної емісії, що перебувають в обігу

№ п/п	Зміст операції	Д-т	К-т	Сума
1	2	3	4	5
1	10 січня поточного року ПАБ "Сяйво" розмістив серед акціонерів 25 000 шт. власних простих акцій за ціною 110 грн за одну акцію (номіналом 100 грн):			

1	2	3	4	5
	а) на номінальну вартість реалізованих акцій; б) на суму перевищення вартості реалізованих акцій щодо їхньої номінальної вартості			
2	20 лютого банк викупив 8 000 шт. власних простих акцій, що перебували в обігу за ціною 140 грн за одну акцію: а) на номінальну вартість викуплених акцій; б) на різницю між номінальною вартістю та ціною викупу в межах залишку за рахунком 5010 "Емісійні різниці"; в) на решту різниці між номінальною вартістю та ціною викупу			
3	25 березня ПАБ "Сяйво" реалізував 3 500 шт. простих акцій за ціною 130 грн за одну акцію: а) на номінальну вартість реалізованих акцій; б) на різницю між вартістю реалізації та номінальною вартістю			
4	15 квітня банк перепродає ще 3 000 шт. простих акцій за ціною 100 грн за одну акцію, що є нижче від номіналу: а) на суму, отриману від реалізації акцій за ціною 100 грн за акцію; б) на різницю між номінальною вартістю акцій та вартістю їхньої реалізації			
5	3 травня ПАБ "Сяйво" ухвалює рішення про анулювання решти нереалізованих акцій (1 500 шт.) за номінальною вартістю, про що вносяться відповідні зміни до статутного капіталу			

Завдання 2.7. Облік операцій банку із урахуванням субординованого боргу.

Необхідно розрахувати величину капіталу банку з урахуванням субординованого боргу протягом усього строка дії укладеної угоди щодо залучення коштів на умовах субординованого боргу; скласти бухгалтерські проведення з обліку субординованого боргу банку.

Умова: банк "Прибутковий" 01.03.20XX р. залучив кошти у розмірі 880 000 грн на умовах субординованого боргу шляхом випуску власних боргових цінних паперів строком на 10 років.

Тема 3. Облік доходів і витрат банку

Згідно з положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 15 "Дохід", дохід, пов'язаний із наданням послуг, визначають, виходячи зі ступеня завершеності операції із надання послуг на дату балансу, якщо результат цієї операції може бути правильно оцінено.

Результат операцій із надання послуг може бути правильно оцінено за наявності всіх наведених далі умов: можливості правильного оцінювання доходу; імовірності надходження економічних вигід від надання послуг; можливості правильного оцінювання ступеня завершеності надання послуг на дату балансу; можливості правильного оцінювання витрат, здійснених для надання послуг та необхідних для їхнього завершення.

Витрати визначаються з урахуванням принципу відповідності. Їх зараховують до "Звіту про фінансові результати" в періоді, якому було визнано дохід, для отримання якого було здійснено ці витрати.

Принцип нарахування передбачає, що звіт про прибутки і збитки відображає зміни у вартості чистих активів, що виникли в результаті проведення операцій протягом відповідного періоду, та характеризує діяльність банку за звітний рік.

Принципи нарахування і відповідності мають застосовуватися в межах *принципу обережності*, метою якого є недопущення переоцінювання активів чи доходів з однієї сторони, а також недооцінювання видатків чи пасивів за кожним фінансовим інструментом, – з іншої.

Винагороди, комісійні та інші доходи і витрати реєструються по мірі виконання операцій.

Принцип обачності полягає у бухгалтерському обліку методів оцінювання, що мають запобігати заниженню оцінки зобов'язань і витрат та завищенню оцінки активів і доходів банку.

Рахунки класу 6 "Доходи" та класу 7 "Витрати" класифікують як технічні рахунки. Це пов'язано з тим, що залишки за цими рахунками не зараховують до балансу банку, а записи за рахунками здійснюють нарощуваним підсумком від початку року за принципом нарахування. Залишок за кожним рахунком доходів і витрат на 31 грудня поточного року свідчить про обсяги доходів (витрат), отриманих, нарахованих та сплачених в аспекті їхніх видів, для врахування яких призначено конкретний рахунок.

За підсумками року рахунки доходів і витрат згортаються, унаслідок чого визначають фінансовий результат діяльності банку. Якщо загальна сума всіх доходів за рік перевищує суму витрат, то банк звітує про позитивний економічний результат діяльності, тобто прибуток.

У процесі розрахування сум процентних доходів і витрат за кредитними та депозитними угодами враховують перший і не враховують

останній день дії договору. У банківській практиці можна використовувати три методи визначення кількості днів, що беруть участь у розрахунку під час нарахування сум процентних доходів і витрат:

1) метод "факт/факт" – під час нарахування процентів виходять із фактичної кількості днів у місяці та у році;

2) метод "факт/360" – у процесі розрахунку виходять із фактичної кількості днів у місяці, а кількість днів у році беруть умовно за 360;

3) метод "30/360" – у процесі розрахунку суми процентів умовно беруть кількість днів у місяці за 30, а в році – за 360.

Мета завдань: уміти проводити розрахунок під час нарахування сум процентних доходів (витрат) банку згідно з методом визначення кількості днів, зазначених в угоді; вміти відображати в обліку процентні доходи банку, нараховувати проценти за банківськими операціями; вміти відображати в обліку процентні витрати банку, нараховувати та сплачувати проценти, відповідно до вибраного методу; уміти відображати в обліку наперед отримані кошти як доходи майбутніх періодів. А також уміти відображати в обліку адміністративно-управлінські витрати з відповідними нарахуваннями та утриманнями із заробітної плати згідно з чинною законодавчою базою.

Завдання 3.1. Методи визначення кількості днів для розрахунку процентних доходів (витрат).

Необхідно визначити суму процентних платежів за строковим депозитом, що розміщений в іншому банку на строк з 5 вересня до 30 листопада, сума розміщених коштів складає 150 000 грн, процентна ставка 19 % річних. Розрахунок необхідно навести згідно з табл. 3.1.

Таблиця 3.1

Методи визначення кількості днів для розрахунку процентних доходів (витрат)

Метод розрахунка	Кількість днів розміщення депозиту	Кількість днів у році	Розрахунок суми платежу за процентами
1. "Факт/факт"		365	
2. "Факт/360"		360	
3. "30/360"		360	

Завдання 3.2. Облік процентних доходів банку.

Необхідно відобразити в обліку нарахування та сплату процентних доходів за наданим кредитом.

Умова: банк надав короткостроковий кредит на закупівлю сировини ЗАТ "Крона" 10 травня поточного року з обумовленим в угоді строком погашення 10 липня на суму 200 000 грн під процентну ставку 20 % річних. В угоді строк сплати процентів визначений після закінчення строку користування кредитом, тобто 10 липня. Банк використовує метод нарахування процентів "факт/360".

Завдання 3.3. Облік процентних витрат банку.

Необхідно відобразити в обліку банку процентні витрати за міжбанківськими залученими коштами, нарахувати та сплатити проценти згідно з умовами договору.

Умова: ПАБ "Грошовий" відкрив міжбанківський короткостроковий депозит 25 січня поточного року на суму 1 500 000 грн у банку "Прибутковий" строком на три місяці під процентну ставку 17 % річних. Строк повернення депозиту і сплати процентів – 25 квітня. Метод нарахування процентів "30/360".

Завдання 3.4. Облік доходів майбутніх періодів.

Необхідно нарахувати процентні доходи за перший місяць; відобразити в обліку отримання коштів від клієнта за перший місяць та одночасно зафіксувати наперед отримані кошти як доходи майбутніх періодів; щомісяця визначати в обліку суму доходу, що належить до звітної періоду; кошти за нарахованими доходами, що не сплачено в строк, визначений угодою, віднести на прострочені нараховані доходи; сформувати резерв під заборгованість за простроченими нарахованими доходами в розмірі 100 % від суми боргу; провести списання безнадійної заборгованості за нарахованими доходами за рахунок сформованого резерву та одночасно на суму списаної заборгованості відобразити запис на позабалансових рахунках.

Умова: банком нараховані процентні доходи за перший місяць у розмірі 1 000 грн за кредитом, наданим суб'єкту господарювання в поточну діяльність строком на чотири місяці. Клієнт сплатив проценти за кредитом за перший місяць у розмірі 3 000 грн, тобто авансом ще за два місяці. Суму нарахованих доходів за четвертий місяць клієнтом не погашено.

Завдання 3.5. Облік витрат на утримання персоналу банку.

Необхідно відобразити в обліку нарахування заробітної плати з відповідними податковими розрахунками; сплатити нараховані податки і збори в бюджет; відобразити в обліку сплату нарахованої заробітної плати через касу (на поточний рахунок працівника або перерахувати необхідні кошти на платіжну картку).

Умова: працівникам банку нарахована заробітна плата в розмірі 350 000 грн із відповідними податковими сплатами, нарахуваннями та утриманнями. Відобразити в обліку зазначені операції.

Тема 4. Облік касових та розрахункових операцій банку

Облік операцій із приймання та видачі готівки і оформлення відповідних касових документів здійснюється відповідно до вимог Інструкції про касові операції у банках України, затвердженої постановою Правління Національного банку України від 14.08.2003 р. № 337 (зі змінами і доповненнями), Інструкції із бухгалтерського обліку операцій з готівковими коштами та банківськими металами в банках України, затвердженої постановою Правління Національного Банку України від 20.10.2004 р. № 495 (зі змінами і доповненнями).

Операційна каса – це структурний підрозділ банків, що проводить операції із касового обслуговування клієнтів. Залишок грошей в операційній касі обмежений граничним розміром, що визначається за узгодженням із відповідною установою Національного банку залежно від обсягу готівкового обороту банку та умов його роботи.

Операційна каса може включати окремі види кас, а саме: прибуткову, видаткову, прибутково-видаткову, вечірню, касу перерахунку грошової виручки, розмінну касу.

До касових документів, якими оформлюються касові операції, відносять: заяву на переказування готівки; прибутково-видатковий касовий ордер; заяву на видачу готівки; прибутковий касовий ордер; видатковий касовий ордер; грошовий чек; рахунки на сплату платежів; документи, установлені відповідною платіжною системою для відправлення переказу готівки на його отримання у готівковій формі; документи для здійснення валютно-обмінних готівкових операцій.

Касові документи мають містити такі обов'язкові реквізити: дату здійснення операції; зазначення платника та отримувача; дані паспорта особи-отримувача або документа, що його замінює; суму касової операції;

підписи платника або отримувача та працівників банку, уповноважених здійснювати касову операцію; номер рахунка отримувача та назву банку отримувача.

Банки України можуть відкривати клієнтам наступні види рахунків: поточні; бюджетні; кредитні; депозитні.

Законодавством та інструкціями НБУ передбачено, що кожне підприємство має право відкривати поточний рахунок у національній та іноземній валютах у необмеженій кількості банків.

Розрахунковими вважають складені в установленій формі документи, які подає до банку юридична чи фізична особа з дорученням або вимогою перерахувати з її рахунка (або зарахувати на її рахунок) певну суму грошей.

Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті, затверджена Постановою Правління НБУ 21.01.2004 р. № 22 (зі змінами і доповненнями), установлює загальні правила, форми і стандарти розрахунків юридичних і фізичних осіб та банків у грошовій одиниці України на території України, що здійснюються за участю банків.

Зазначена інструкція установлює правила використання під час здійснення розрахункових операцій *платіжних інструментів у формі*: меморіального ордера; платіжного доручення; платіжної вимоги-доручення; платіжної вимоги; розрахункового чека; акредитива.

Міжбанківські розрахунки – це система здійснення та регулювання грошових вимог і зобов'язань, що виникають між банками, їхніми філіями та клієнтами.

Система міжбанківських розрахунків передбачає такі форми їхнього проведення:

із використанням кореспондентських рахунків, що відкриваються банками (філіями) у НБУ через систему електронних міжбанківських переказів Національного банку (СЕМП);

через (власні) внутрішньобанківські платіжні системи (ВПС);

через кореспондентські відносини між комерційними банками.

Комерційні банки, що встановили між собою кореспондентські відносини, називаються *банками-кореспондентами*.

Якщо банк відкриває рахунок банку-кореспонденту, то такий рахунок має назву "*Лоро*". Рахунок цього комерційного банку в банку-кореспонденті є рахунком "*Ностро*". Рахунок "Ностро" одного банку є рахунком "Лоро" для банку-кореспондента.

Мета завдань: розглянути порядок здійснення касових операцій, загальну схему документообігу під час виконання касових операцій установами банків, уміти скласти бухгалтерські проведення за касовими операціями. Уміти відображати в обліку прибутково-видаткові касові операції банку, визначати залишок готівки на кінець операційного дня. Уміти відображати в обліку безготівкові операції банку, операції банку із використанням прямих кореспондентських відносин.

Завдання 4.1. Документальне оформлення касових операцій.

Необхідно визначити, якими банківськими документами слід оформити зазначені операції, хто їх складає та заповнити ці документи; пояснити, в чому полягає перевірка банком грошово-розрахункових документів; вказати, які документи потребують додаткового контролю і чому.

Умова: в установі банку "Прибутковий" за поточний день було проведено такі операції:

з поточного рахунка ПАТ "Промінь" 260083011001 видано з каси банку за грошовим чеком готівку на виплату заробітної плати в розмірі 209 900 грн;

проведено платіжне доручення на перерахування ПАТ "Промінь" податку з доходів фізичних осіб, утриманого з робітників і службовців у розмірі 31 485 грн;

проведено платіжні доручення на перерахування ЗАТ "Буг" відрахувань від заробітної плати (суми відрахувань визначити самостійно), враховуючи, що сума нарахованої заробітної плати склала 250 000 грн;

проведено платіжне доручення СП "Равіолі" (п/р 260094012050) в оплату матеріалів постачальнику в розмірі 23 250 грн (постачальник обслуговується у тій же установі банку);

списано з поточного рахунка ЗАТ "Буг" сплату банку за розрахунково-касове обслуговування в розмірі 150 грн;

списано дві грошові чекові книжки, що видані клієнтам протягом дня вартістю 15 грн кожна;

отримано доручення ЗАТ "Буг" на сплату кредиторської заборгованості за послуги (партнер з іншого міста) у розмірі 1 300 грн, та платіжне доручення на попередню оплату постачальнику за підготовлений до відвантаження товар (постачальник обслуговується в цьому ж банку) в розмірі 28 600 грн.

Завдання 4.2. Облік касових операцій банку з готівкою.

Необхідно ознайомитися з нормативними документами, що регламентують організацію касової роботи в установах банків, скласти основні бухгалтерські проведення за касовими операціями, наведеними в табл. 4.1.

Таблиця 4.1

Облік касових операцій банку з готівкою

№ п/п	Зміст операції	Д-т	К-т
1	2	3	4
1	Облік операцій із прийому платежів від населення: а) прийняті платежі від фізичної особи; б) перерахування суми платежів за призначенням із одночасним утриманням комісійної винагороди		
2	Облік операцій з інкасування грошового виторгу: а) на суму грошового виторгу, інкасованого до перерахування; б) після перерахування грошового виторгу: виявлені надлишки грошей в інкасаторських сумках після перерахування проводяться по касі та зараховуються на поточний рахунок суб'єкта господарської діяльності; нестачі грошового виторгу, виявлені в інкасаторських сумках, відображаються в обліку		
3	Облік перевезень готівки із філій (агентств, кас безбалансових відділень, обмінних пунктів): а) на суму готівки, що видана в касі філії; б) на суму готівки, що внесена в операційну касу установи банку		
4	Облік операцій із купівлі готівки в установах НБУ: а) отримано дозвіл на підкріплення з оборотної каси НБУ і проведені розрахунки за куплену готівку; б) отримана готівка операційною касою установи іншого банку від установи НБУ		
5	Облік операцій із здачі готівки в установи НБУ: а) відправлена готівка установою іншого банку в НБУ; б) одержано повідомлення установою іншого банку від територіального управління НБУ про зарахування готівкових коштів на коррахунок банку		
6	Облік операцій із продажу та купівлі готівки між установами інших банків: а) облік операцій у банку, що купує готівку:		

1	2	3	4
	списання відповідної суми з коррахунку банку-покупця; надходження грошей в операційну касу банку-покупця; б) облік операцій у банку, що продає готівку: зарахування грошей на коррахунок банку-продавця; видача грошей із каси банку-продавця		

Завдання 4.3. Облік прибутково-видаткових касових операцій банку.

Необхідно скласти бухгалтерські проведення за операціями, наведеними в табл. 4.2 і 4.3 та визначити залишок готівки в касі на кінець дня, якщо залишок на початок дня становив – 250 000 грн.

Таблиця 4.2

Кореспонденція рахунків під час здійснення касових операцій

№ п/п	Зміст операції	Сума, грн	Д-т	К-т
1	До каси банку за оголошенням на внесення готівки оприбутковано торговельну виручку, що здана суб'єктом господарювання АТ "Колос"	103 000		
2	Із каси банку згідно з чеком видано готівку клієнтові – фінансовій установі для виплати заробітної плати працівникам	85 000		
3	Фізичними особами готівкою внесено кошти на поповнення депозитних вкладів: а) строком 6 місяців; б) строком 3 роки	2 000 10 000		
4	Видано готівку: а) на заробітну плату працівникам банку; б) аванс на відрядження; в) аванс на господарські потреби	55 000 900 500		
5	Сплачено банку-кореспонденту з рахунку "Ностро" за придбання в нього готівки	15 000		
6	Отримана готівка, оприбуткована до каси	15 000		
7	Із каси виданий готівкою короткостроковий кредит фізичній особі на поточні потреби	10 000		

Необхідно скласти бухгалтерські проведення за операціями, наведеними в табл. 4.3, розрахувати відсутні суми, визначити первинні документи, за якими проводяться ці операції.

Таблиця 4.3

Кореспонденція рахунків під час здійснення касових операцій

№ п/п	Зміст операції	Сума, грн	Д-т	К-т
1	До каси банку здано клієнтом його виручку, що належить зарахувати на його поточний рахунок	45 000		
2	Згідно з депозитним договором фізичною особою здійснено внесок на депозит строком 6 місяців під 25 % річних	10 500		
3	Готівкою до каси клієнтом сплачено на користь банку комісійну винагороду за розрахунково-касове обслуговування його рахунка	150		
4	До каси банку оприбутковано готівку обмінних пунктів	25 000		
5	Нараховані проценти за депозитним вкладом, оформленим за умовою операції № 2			
6	Інкасовану грошову виручку зараховано на рахунок клієнта – суб'єкта господарювання з інкасаторських сумок, без попереднього перерахунку	38 500		
7	Готівкою до каси банку погашено фізичною особою заборгованість: а) за короткостроковою позичкою на поточні потреби; б) за процентами, нарахованими за цим кредитом	5 000 800		

Завдання 4.4. Облік операцій прибуткової каси.

Необхідно заповнити заяву на переказ готівки й касовий прибутковий ордер; вказати, які документи мають бути видані клієнту на підтвердження прийнятого платежу за кожною операцією; назвати документи, що відносяться до касових.

Умова: установою ПАБ "Добродій" (код банку 325268) за поточний день було прийнято в касу:

виторг СП "Равіолі" для зарахування на поточний рахунок 260094012050 на суму 80 100 грн;

готівку від начальника кредитного відділу Панькова С. І. для погашення заборгованості з одержаного авансу на відрядження в розмірі 350 грн.

Завдання 4.5. Облік операцій видаткової каси.

Необхідно заповнити грошові чеки й видатковий касовий ордер; розглянути реквізити грошового чеку й видаткового касового ордера; зазначити для яких операцій використовують прибутковий і видатковий касові ордери.

Умова: в установі ПАБ "Добродій" (код банку 325268) за поточний день було проведено такі операції:

сплачено грошовий чек для списання з поточного рахунка 260094012050 СП "Равіолі" коштів на заробітну плату в розмірі 108 040 грн;

сплачено грошовий чек для списання з поточного рахунка 260083011001 виробничого об'єднання "Десна" коштів на господарські витрати в розмірі 1 520 грн;

видано аванс на відрядження керуючому банку Василюку М. І. в розмірі 2 500 грн.

Завдання 4.6. Облік операцій комерційного банку за безготівковими розрахунками.

Необхідно зробити бухгалтерські записи щодо відкриття покритого акредитива в банку-емітенті, перерахунку коштів у виконуючий банк.

Умова: від ПАТ "Райдуга" до відділення банку надійшла заява на виставлення з його рахунка покритого акредитива для розрахунків із заводом "Переможець" за обладнання на суму 75 800 грн.

Завдання 4.7. Облік операцій банку за прямими кореспондентськими рахунками. Необхідно відобразити в бухгалтерському обліку операції за міжбанківськими операціями з використанням прямих кореспондентських рахунків, наведених у табл. 4.4.

Таблиця 4.4

Кореспондентські відносини між банківськими установами

№ п/п	Зміст операції	Д-т	К-т
1	2	3	4
1	Зарахування платежу на користь клієнта під час використання міжбанківських прямих корвідносин		
2	Сплата банком комісійних за обслуговування рахунка		

1	2	3	4
3	Розміщення банком коштів на короткостроковий депозит в іншому банку		
4	За дорученнями банку-кореспондента з його кореспондентського рахунка здійснено платіж на користь клієнта		
5	За дорученнями банку-кореспондента з його кореспондентського рахунка кошти перераховуються на покриття акредитива		
6	Перерахування коштів банком на кореспондентський рахунок, відкритий в іншому банку (в разі його поповнення)		
7	Відкриття рахунка іншим банком у банку-кореспонденті		
8	Списання коштів, згідно з дорученнями банку-кореспондента, власнику рахунка за власні операції і за операції його клієнтів		
9	Повернення короткострокового депозиту іншого банку на його коррахунок у цьому банку		

Тема 5. Облік депозитних та кредитних операцій

Порядок відображення в бухгалтерському обліку кредитних і вкладних (депозитних) операцій установами банків України розроблений відповідно до вимог Інструкції з бухгалтерського обліку кредитних, вкладних (депозитних) операцій і формування та використання резервів під кредитні ризики в банках України, затвердженої постановою Правління НБУ від 27.12.2007 р. № 481, Правил бухгалтерського обліку доходів і витрат банків України, затверджених постановою Правління НБУ від 18.06.2003 р. № 255 (зі змінами і доповненнями), локальних нормативно-правових актів банку.

Кредитна операція – це активна банківська операція, пов'язана з наданням позики або наданням зобов'язання (гарантії, поручительства, авалю), що в разі його виконання призведе до фактичного передання коштів на кредитній основі.

Кредит визнається активом від моменту надання зобов'язання з кредитування (укладання кредитної угоди), незалежно від того, чи супроводжується це зобов'язання фактичним рухом коштів. Зобов'язання з кредитування, що не супроводжується відповідними грошовими потоками, обліковується банком як позабалансовий актив. Таке зобов'язання визнається позабалансом від дати укладання угоди (дати операції) до дати

фактичного перерахування коштів на користь позичальника (дати розрахунку). Якщо часового розриву між цими датами не існує, то запис за позабалансом не здійснюється і така позика обліковується як балансовий актив.

У разі надання кредитів за процентною ставкою, яка є нижчою від ринкової, установа банку відразу визнає збиток.

У разі надання кредитів за процентною ставкою, яка є вищою від ринкової, установа банку відразу визнає прибуток.

Овердрафт – це право здійснювати платежі з поточних рахунків клієнтів, що надаються банком надійним позичальникам для покриття тимчасового браку безготівкових коштів, які обліковуються за цими рахунками та передбачають автоматичне дебетування рахунків і наявність дебетового сальдо.

Операція *репо* – фінансова операція продажу на ринку фінансових активів, цінних паперів із подальшим вилученням цих активів. Обліковується відповідно до операції надання кредиту під заставу цінних паперів на балансовому рахунку 2010 А "Кредити, що надані за операціями репо суб'єктам господарювання".

Факторинг становить кредитну операцію, за якої банк купує дебіторську заборгованість (платіжні документи за продану продукцію або надані послуги) клієнта (нинішню і майбутню) за узгодженою ціною.

Банки формують резерви на покриття можливих втрат за активами в національній та іноземній валютах, у тому числі розміщені депозити, надані кредити, придбані цінні папери, дебіторську заборгованість та інші активи. Резерви за наданими кредитами та розміщеними вкладками (депозитами) формуються в тій валюті, в якій обліковується кредит.

У фінансовому обліку спеціальні резерви створюються за всіма видами активів у необхідних сумах.

Кошти спеціального резерву акумулюються на балансовому рахунку 2400 КА "Резерви під кредити, що надані клієнтам та оцінюються на індивідуальній основі", 2401 КА "Резерви під кредити, що надані клієнтам та оцінюються на портфельній основі" та 1590 КА "Резерв під заборгованість інших банків за кредитними операціями".

Депозит – кошти, внесені в банк клієнтами – фізичними та юридичними особами, що зберігаються на їхніх рахунках і використовуються відповідно до режиму рахунка і банківського законодавства.

Розміщені (залучені) вклади (депозити) під час первісного визнання установи банку оцінюються за справедливою вартістю, включно з витратами на операцію, і відображаються у бухгалтерському обліку як актив та зобов'язання, що не підлягають взаємозаліку.

Витрати на операцію, що безпосередньо пов'язані з визнанням фінансового інструменту, включаються в суму дисконту (премії) за цим фінансовим інструментом. До витрат на операцію належать: гонорари та комісійні, сплачені агентам, консультантам, брокерам та дилерам, збори органам регулювання, фондовим біржам, податки та держмити тощо.

Активні депозити – розміщення банківських коштів на вклади в інших банках. Депозитні операції можуть бути активними лише на міжбанківському кредитному ринку.

Пасивні депозити – це кошти, залучені банком.

Банк може залучати депозити за фіксованою або плаваючою процентною ставкою. У разі залучення депозитів за плаваючою процентною ставкою банк, згідно з умовами договору, може застосовувати середньозважену або процентну ставку, що діяла на момент нарахування. Нархування процентів за середньозваженою процентною ставкою здійснюється з урахуванням процентних ставок, що діяли протягом строку депозитного договору.

Мета завдань: уміти відображати в обліку надання та погашення цільових кредитів клієнтам банку, нараховувати проценти за наданим кредитом, формувати резерви за кредитними операціями, списувати безнадійну заборгованість за наданим кредитом за рахунок сформованого резерву. Уміти відображати в обліку залучення та погашення міжбанківських кредитів, сплату комісійних за кредитне обслуговування, нараховувати проценти за отриманим кредитом. Уміти відображати в бухгалтерському обліку залучення депозитних коштів від клієнтів банку, нараховувати та сплачувати проценти за отриманими коштами, операції із залучення вкладу від клієнта, нараховувати та сплачувати проценти за отриманими коштами із урахуванням зміни умов договору у разі дострокового вилучення депозитних коштів. Відображати в бухгалтерському обліку розміщення коштів на депозит в іншому банку, нараховувати процентні доходи за міжбанківські депозитні операції банку.

Завдання 5.1. Облік кредитних операцій із клієнтами банку.

Потрібно провести необхідні розрахунки та відобразити бухгалтерськими проведеннями операції табл. 5.1, згідно з умовами завдання.

Умова: 1 серпня поточного року банк "Прибутковий" уклав кредитну угоду з фізичною особою – Петренко С. О. стосовно надання короткострокового кредиту на придбання побутової техніки. 06 серпня банк здійснив зазначену кредитну операцію на суму 10 000 грн строком на два місяці за ставкою 23 % річних. За умовами угоди проценти нараховуються в кінці місяця методом "факт/факт" та погашаються щомісяця не пізніше 1-го числа наступного місяця.

Таблиця 5.1

Облік короткострокового кредиту, наданого фізичній особі

№ п/п	Дата та зміст операції	Сума, грн	Д-т	К-т
1	Відображення в обліку зобов'язання банку з кредитування	10 000		
2	6 серпня видано кредит фізичній особі в поточну діяльність	10 000		
3	Відображення в обліку кредитного договору	(умовно) 1		
4	3 серпня сформовано резерв під наданий кредит			
5	31 серпня нарахування процентів за травень			
6	1 вересня банк отримує проценти за травень			
7	30 вересня нарахування процентів за червень			
8	1 жовтня погашення процентів за червень			
9	6 жовтня нарахування процентів за липень			
10	6 жовтня повернення процентів за липень та суми наданого кредиту			
11	Закриття позабалансових проведення: на суму зобов'язання з кредитування; на суму кредитного договору	10 000 1		

Завдання 5.2. Облік кредитних операцій із клієнтами банку.

Необхідно відобразити бухгалтерськими проведеннями зміст наведених операцій у табл. 5.2 згідно з умовами завдання, зробити де потрібно розрахунки.

Умова: банк надав короткостроковий кредит фізичній особі на придбання нерухомості під заставу об'єкта придбання строком з 01.10 до 01.12 у розмірі 100 000 гривень під 24 % річних (розрахунок % відбувається

методом "30/360"). За умовами договору проценти сплачуються щомісячно – в останній день місяця. За жовтень клієнт розрахувався за нарахованими процентами своєчасно. Далі проценти не сплачувались, а суму кредиту своєчасно не повернуто. Коли сума кредиту та несплачені проценти було визнано безнадійною заборгованістю, клієнт погасив їх цілком 01.02.

Таблиця 5.2

Облік іпотечного кредитування

№ п/п	Дата і зміст операції	Д-т	К-т	Сума
1	01.10 надано іпотечний короткостроковий кредит фізичній особі			
2	Заборгованість за наданим кредитом класифіковано як стандартну та під суму кредиту сформовано резерв у розмірі 2 %			
3	01.10 отримана застава обліковується на позабалансовому обліку			
4	31.10 нараховані проценти за жовтень			
5	31.10 банк отримує процентний дохід за наданим кредитом за жовтень			
6	30.11 нараховані проценти за листопад			
7	02.12 несплачені проценти визнано простроченими доходами			
8	02.12 суму своєчасно непогашеного кредиту віднесено на прострочену заборгованість			
9	25.12 сформовано резерв під заборгованість за кредитами та нарахованими простроченими процентами			
10	31.12 суму заборгованості за кредитом та нарахованими процентами визнано безнадійною, відбувається її списання за рахунок сформованого резерву			
11	Подальший облік списаної безнадійної заборгованості протягом строку давності позову відображається на позабалансовому обліку			
12	01.02 клієнт сплатив усю суму заборгованості за кредитом та процентами			
13	01.02 списання з позабалансового обліку безнадійної заборгованості			

Завдання 5.3. Облік міжбанківських кредитних операцій.

Необхідно відобразити в бухгалтерському обліку отримання кредитних коштів від іншого банку, нарахувати та сплатити комісійні витрати за кредитне обслуговування, у кінці кожного місяця нарахувати проценти за кредит, після закінчення строку дії кредитної угоди відобразити сплату кредиту та нарахованих процентів.

Умова: 01 червня поточного року банком "Прибутковий" укладено кредитну угоду з іншим банком на отримання короткострокового кредиту в розмірі 3 000 000 грн строком на три місяці за ставкою 22 % річних (база нарахування "факт/360"). Комісійні витрати на кредитне обслуговування – 0,01 % від суми кредиту. Повернення кредиту та процентів за ним передбачено після закінчення строку дії кредитної угоди.

Завдання 5.4. Облік кредитних операцій за умовами репо.

Необхідно провести розрахунки та відобразити бухгалтерськими проведеннями операції табл. 5.3, згідно з умовами завдання.

Умова: 28 лютого поточного року АКБ "Ласкаво просимо" уклав угоду з ТОВ "Куб" стосовно надання за операціями репо кредиту на придбання устаткування. 01 березня комерційний банк здійснив зазначену кредитну операцію на суму 25 000 грн строком на два місяці за ставкою 20 % річних. За умовами угоди проценти нараховуються в кінці місяця методом "30/360" та погашаються щомісяця не пізніше 1-го числа наступного місяця.

Таблиця 5.3

Облік короткострокового кредиту, наданого суб'єкту господарювання

№ п/п	Дата та зміст операції	Сума, грн	Д-т	К-т
1	2	3	4	5
1	28 лютого відображено в обліку зобов'язання банку з кредитування	25 000		
2	1 березня видано кредит суб'єкту господарювання за операціями репо	25 000		
3	Відображення в обліку кредитного договору	(умовно) 1		
4	1 березня сформовано резерв під наданий кредит			
5	31 березня нарахування процентів за березень			

1	2	3	4	5
6	1 квітня банк отримує проценти за березень			
7	30 квітня нарахування процентів за квітень			
8	1 травня погашення процентів за квітень			
9	1 травня повернення суми наданого кредиту			
10	Закриття позабалансових проведення: на суму зобов'язання з кредитування; на суму кредитного договору	25 000 1		

Завдання 5.5. Облік окремих кредитних операцій.

Необхідно провести розрахунки та відобразити бухгалтерськими проведеннями операції табл. 5.4, згідно з умовами завдання.

Умова: 01 квітня поточного року ПАБ "Грошовий" уклав угоду з ТОВ "Добродій" про конвенційний факторинг. Банк купує рахунки-фактури, що пред'явлені ПАТ "Лоск" на суму 150 000 грн. За умовою договору 05 квітня банк сплачує ТОВ "Добродій" 80 % від дебіторської заборгованості, а решту коштів – 06 липня після строку сплати заборгованості ПАТ "Лоск". Проценти за наданим кредитом – 16 % річних, комісійні – 0,5 % від суми угоди (метод розрахунку процентів – "факт/факт"). Нарахування процентів здійснюється згідно з обліковою політикою банку – в останній день місяця. 05.07 ПАТ "Лоск" сплачено рахунки-фактури у повному обсязі.

Таблиця 5.4

Облік факторингових операцій

Дата	Зміст операції	Д-т	К-т	Сума, грн
1	2	3	4	5
01.04	ПАБ "Грошовий" уклав угоду з ТОВ "Добродій" про конфіденційний факторинг: а) облік зобов'язань банку з факторингу (кредитування); б) позабалансовий облік укладеної угоди (умовно); в) банк заносить до позабалансового обліку отримані рахунки-фактури			150 000 1 150 000
05.04	Сплата банком ТОВ "Добродій" викупленої дебіторської заборгованості: а) зарахування коштів на рахунок ТОВ "Добродій";			120 000

1	2	3	4	5
	б) списання з позабалансового обліку кредитних зобов'язань на сплачену частину			120 000
30.04	Нарахування процентних доходів за квітень			
31.05	Нарахування процентних доходів за травень			
30.06	Нарахування процентних доходів за червень			
06.07	ПАТ "Лоск" сплачує рахунки-фактури у повному обсязі: а) зарахування коштів на рахунок банку; б) повернення рахунків-фактур (зняття із позабалансового обліку); в) нарахування процентів за липень			120 000
08.07	Розрахунок із ТОВ "Добродій": а) утримано банком кредитні кошти із отриманої суми проведеної операції факторингу; б) утримано банком нараховані проценти; в) утримання комісійної винагороди за проведені операції; г) списання з позабалансового обліку зобов'язань банку; д) зняття з позабалансового обліку укладеної кредитної угоди			

Завдання 5.6. Відображення в обліку списання безнадійної заборгованості за кредитними операціями за рахунок створення резервів.

Необхідно визначити суму процентів, що сплачуються щомісячно за кредит; відобразити всі зазначені операції бухгалтерськими проведеннями на балансових і позабалансових рахунках.

Умова: банк надав ПАТ "Козаки" (поточний рахунок № 26002405201213) короткостроковий кредит на таких умовах:

дата видачі кредиту – 01.04.xx р.;

дата погашення – 30.09.xx р.;

сума кредиту – 55 000 грн;

процентна ставка – 22 % річних;

комісія за кредитне обслуговування – 0,5 %;

нарахування процентів здійснюється щомісячно в останній день місяця;

база нарахування – "факт/360";

проценти сплачуються першого числа кожного місяця.

Виданий кредит був прострочений, проценти не сплачені, заява на пролонгацію кредиту від клієнта не надходила; заборгованість за цим кредитом була списана за рахунок відповідно створеного резерву (під час визнання її безнадійною).

Завдання 5.7. Облік строкових вкладів (депозитів).

Необхідно відобразити в обліку отримання строкового вкладу (депозиту) від суб'єкта господарювання, в кінці кожного місяця нарахувати процентні витрати, здійснити повернення залучених коштів та виплату процентів згідно за умовами завдання.

Умова: 10 вересня поточного року ПАТ "Брати" розміщує у банку "Оберіг" строковий депозит на суму 300 000 грн на строк шість місяців зі ставкою 16 % річних. Гроші переказуються з поточного рахунка, який відкритий в цьому банку. Після закінчення строку угоди 10 березня сума депозиту та процентів зараховується на поточний рахунок клієнта. Проценти нараховуються в кінці кожного місяця методом "30/360".

Завдання 5.8. Облік міжбанківських депозитних операцій.

Необхідно відобразити в бухгалтерському обліку розміщення коштів на депозит в іншому банку, нарахувати процентні доходи згідно з умовами договору, оприбуткувати суму поверненого депозиту та отриманих доходів від міжбанківських депозитних операцій.

Умова: ПАБ "Прибутковий" розмістив 20 березня поточного року депозит на суму 2 500 000 грн у ПАБ "Дохідний" строком на 15 днів під процентну ставку 13 % річних. Строк повернення депозиту і сплати процентів – 3 квітня, використовується метод нарахування процентів "факт/360".

Завдання 5.9. Облік депозитних операцій банку за умови дострокового вилучення розміщених коштів.

Необхідно відобразити в бухгалтерському обліку операції із залученням вкладу від підприємства, нарахування процентів за строк користування вкладом, сплату процентів за I квартал, вилучення депозиту достроково і сплату процентів банком за заниженою процентною ставкою; підрахувати і проставити необхідні суми.

Умова: ПАБ "Діамант" 5 лютого поточного року залучає вклад приватного підприємства "Бровари" в розмірі 85 000 грн на шість місяців за річною ставкою 16 % з виплатою процентів наприкінці кожного кварталу.

Проценти нараховуються наприкінці кожного місяця методом "факт/факт". Згідно з договором у разі дострокового вилучення депозиту банк сплачує депоненту знижену процентну ставку в розмірі 3 % річних. 16 червня підприємство вирішило вилучити депозит достроково.

Завдання 5.10. Облік строкових вкладів (депозитів).

Необхідно розрахувати суму процентів за кожен місяць протягом усього строку депозиту; відобразити в обліку залучення депозиту, нарахування процентів та їхню виплату, а також повернення депозиту.

Умова: 01.02.xx р. банк залучає депозит фізичної особи у безготівковій формі (кошти знаходились на поточному рахунку клієнта) у розмірі 15 000 грн на шість місяців (процентна ставка 15 % річних із виплатою процентів щомісячно). Кількість днів згідно з договором розраховується за методом "30/360". Кошти за депозитом були повернені клієнту згідно з договором.

Тема 6. Облік операцій банку в іноземній валюті

Валютними операціями є господарські операції, вартість яких визначається в іноземній валюті, або ті, що потребують розрахунків в іноземній валюті.

До *поточних валютних операцій* відносяться: розрахунки за товари, роботи і послуги; за експорт та імпорт; перекази; погашення (сплата) короткострокових кредитів тощо.

До *капітальних валютних операцій* відносяться: прямі інвестиції, тобто вкладення в статутний капітал підприємств; портфельні інвестиції, тобто придбання цінних паперів; довгострокове кредитування тощо.

Операції в іноземній валюті, розрахунки за якими проводяться в короткий строк, що не перевищує двох робочих днів, називають операціями *спот*.

Відображення операцій в іноземній валюті за балансовими рахунками здійснюється на дату валютування в подвійному оцінюванні, а саме в номінальному розмірі іноземної валюти та в гривневому еквіваленті за офіційним курсом гривні до іноземних валют.

Усі монетарні статті в іноземній валюті відображаються в бухгалтерському обліку за офіційним курсом гривні до іноземних валют після визнання дати балансу.

Немонетарні статті в іноземній валюті, що обліковуються за собівартістю, відображаються в бухгалтерському обліку за офіційним курсом гривні до іноземних валют на момент визнання (момент здійснення операції).

Переоцінювання (перерахунок залишків за рахунками в іноземній валюті в еквівалентні суми в гривнях за офіційним курсом гривні до іноземних валют) усіх монетарних статей балансу в іноземній валюті здійснюється під час кожної зміни офіційного курсу гривні до іноземних валют.

Зв'язок між операціями в іноземній та національній валютах забезпечується використанням технічних рахунків:

3800 АП "Позиція банку щодо іноземної валюти та банківських металів";

3801 АП "Еквівалент позиції банку щодо іноземної валюти та банківських металів".

Технічний рахунок – рахунок, що не несе економічного навантаження і використовується для технічного здійснення операції. Формування фінансової звітності здійснюється без урахування залишків за технічними рахунками 3800 та 3801. У кореспонденції з технічними рахунками відображаються операції банку, що впливають на розмір валютної позиції банку.

Наприкінці кожного операційного дня суми в гривневому еквіваленті на технічних рахунках 3800 та 3801 мають бути однаковими.

Різниця між сумами залишків у відповідній іноземній валюті за аналітичними рахунками 3800 (за офіційним курсом) та 3801 (за курсами договорів) того самого коду іноземної валюти відображається за балансовим рахунком 6204 АП "Результат від торгівлі іноземною валютою та банківськими металами". Курсова різниця від переоцінювання грошових коштів та інших монетарних статей в іноземній валюті теж зараховується на цей рахунок (перерахунок гривневого еквівалента залишків іноземної валюти усіх монетарних статей в іноземній валюті здійснюється під час кожної зміни офіційного валютного курсу).

Мета завдань: уміти відображати в обліку операції із придбання іноземної валюти за заявкою клієнта, утримувати та сплачувати комісійні винагороди за здійснюваними операціями, відображати в обліку операції із продажу іноземної валюти за заявкою клієнта, утримувати та сплачувати комісійні винагороди за здійснюваними операціями. Уміти відображати розрахункові, кредитні та депозитні операції банку в іноземній валюті.

Завдання 6.1. Облік купівлі іноземної валюти.

Необхідно провести розрахунки та відобразити бухгалтерськими проведеннями операції (табл. 6.1), згідно з умовами завдання.

Умова: ПАБ "Міжнародний" виконує заявку клієнта на придбання 150 000 дол. США для розрахунку за зовнішньоекономічним контрактом. Придбання валюти відбувається на міжбанківському валютному ринку способом укладання угоди з банком-продавцем на таких умовах: курс угоди дол./грн – 27,85; офіційний курс попереднього дня дол./грн – 27,90; комісійна винагорода банку – 0,4 % від гривневого еквівалента 150 000 дол. США за офіційним курсом (сплачує клієнт); комісійна винагорода банку-продавцю (операція проводиться з використанням "Ностро" – рахунків, відкритих у банку, що обслуговує Міжбанківський валютний ринок України – МВРУ) сплачується банком, що обслуговує – 0,3 % від гривневого еквівалента купленої валюти за курсом угоди.

Таблиця 6.1

Облік операцій з придбання іноземної валюти за заявкою клієнта

№ п/п	Зміст операції	Д-т	К-т	Сума, грн
1	Банк перераховує еквівалент у гривнях іноземної валюти, яку необхідно купити, за офіційним курсом минулого дня: а) списання коштів із поточного рахунка клієнта та депонування їх на рахунку 2900; б) банк стягує з клієнта суму комісійної винагороди, яка має бути включена до платіжного доручення клієнта на списання коштів у розмірі еквівалента (0,4 %)			
2	Банк зараховує суму комісійної винагороди до складу доходів (0,4 %)			
3	Еквівалент у гривнях за курсом угоди банк перераховує до вповноваженого банку, який продаватиме валюту			
4	Банк, що обслуговує клієнта сплачує суму комісійної винагороди 0,3 % уповноваженому банку-продавцю валюти за курсом угоди			
5	Депонування коштів клієнта для проведення розрахунків із відрахування внесків до Пенсійного фонду за офіційним курсом. На основі наданого банку платіжного доручення			
6	Переказування внесків до Пенсійного фонду			
7	Уповноважений банк зараховує клієнту суму проданої валюти – 150 000 дол. США			
8	Залишок невикористаної суми, що депонована на рахунку 2900, банк повертає на гривневий рахунок клієнта			

Завдання 6.2. Облік продажу іноземної валюти.

Необхідно провести розрахунки та відобразити бухгалтерськими проведеннями операції табл. 6.2. згідно з умовами завдання.

Умова: 1 жовтня поточного року на розподільчий рахунок клієнта ТОВ "Дрон" зараховано торгівельну виручку за зовнішньоекономічним контрактом від продажу продукції на суму 1 500 000 рос. руб. (операція проводиться з використанням "Ностро" – рахунків, відкритих у банку, що обслуговує МВРУ). Клієнт подає заявку банкові, що обслуговує його поточний рахунок, на продаж усього обсягу іноземної валюти.

2 жовтня обслуговуючий банк вийшов із заявкою на продаж російських рублів на міжбанківський валютний ринок і уклав угоду з іншим банком (виконуючим) на продаж іноземної валюти за курсом 100 рос. руб./грн 38,0. Угодою передбачено комісійну винагороду обслуговуючому банку від клієнта 3 % гривневого еквівалента проданої валюти; виконуючому банку від обслуговуючого банку 2 % від цієї суми.

Таблиця 6.2

Облік операцій із продажу іноземної валюти за заявкою клієнта

№ п/п	Зміст операції	Д-т	К-т	Сума
1	Зарахування іноземної валюти на розподільчий рахунок ТОВ "Інтервест"			1 500 000 рос. руб
2	Списання іноземної валюти з розподільчого рахунка клієнта			1 500 000 рос. руб
3	Переказування іноземної валюти банку-покупцю			1 500 000 рос. руб
4	Зарахування гривні, що отримана для ТОВ "Бета" за продані російські рублі за курсом угоди			
5	Зарахування комісійної винагороди банку від клієнта, сума списується згідно з платіжним дорученням клієнта (3 %)			
6	Переказування суми комісійної винагороди виконуючому банку (2 %)			

Завдання 6.3. Кредитні операції в іноземній валюті.

Необхідно визначити проценти, що мають бути сплачені клієнтом за кредит; скласти бухгалтерські проведення за цими операціями на балансових рахунках.

Умова: 05.03.20xx р. банк видав підприємству "Ведмедик" кредит у розмірі 10 000 доларів США строком на три місяці під 15 % річних.

Банк нараховує проценти за кредитами в останній день кожного місяця, використовуючи метод – "факт/360".

31.03.20xx р. банк нараховує проценти за позикою із урахуванням курсу гривні – 22,05 грн за долар.

30.04.20xx р. – курс склав 27,10 грн за долар.

31.05.20xx р. – курс склав 27,05 грн за долар.

Клієнтам були сплачені проценти за кредитом 01.04.20xx р. і 01.05.20xx р. за тим же курсом, що і нараховані.

Сплату процентів та погашення кредиту було здійснено клієнтом 05.06.20xx р. (курс гривні склав 27,10 грн за долар).

Завдання 6.4. Розрахункові операції в іноземній валюті платіжними картками.

Необхідно визначити суми комісійних і вартість авторизації та відобразити операцію на рахунках у розрахунковому банку, банку-емітента та банку-еквайрі.

Умова: власник платіжної картки отримав готівку з банкомата банку-еквайра із застосуванням платіжної картки у розмірі 1 000 Євро. Комісійні за видачу готівки банком-еквайром становлять 1,5 %; вартість авторизації, що здійснюється процесинговим центром – 0,5 %; комісійні банку-емітента за отримання готівки в банкоматі іншого банку-еквайра становлять 1 %. Розрахунки здійснюються через розрахунковий банк за кліринговою схемою на умовах договірною списання.

Завдання 6.5. Операції банку в іноземній валюті з використанням платіжних карток.

Необхідно скласти бухгалтерські проведення за цією операцією у розрахунковому банку, банку-емітента та банку-еквайрі.

Умова: власник платіжної картки придбав товар вартістю 100 доларів США і розрахувався у торговій точці через торговельний строкал із використанням платіжної картки MASTER CARD.

Комісійна винагорода, яку сплачує торговець за здійснення зазначеної операції становить 3 долари США, що розподіляються таким чином:

банку-еквайру – 1 долар;

банку-емітенту – 1 долар;

платіжній системі – 1 долар.

На поточний рахунок торговця, що відкритий у банку-емітенті, надійдуть кошти в розмірі 97 доларів.

Розрахунки здійснюються через розрахунковий банк за кожним повідомленням окремо із застосуванням договірною списання.

Завдання 6.6. Облік депозитних операцій банку в іноземній валюті.

Необхідно розрахувати суму процентів, що підлягає сплаті після закінчення дії депозитної угоди; розрахувати величину процентних витрат банку за місяць; визначити курсову різницю, враховуючи зміну курсу долара США; виплату депозиту та процентів за ним; та визначити дані операцій у системі бухгалтерського обліку банку.

Умова: банк залучає депозит 10.09.xx р. у розмірі 30 000 доларів США на три місяці від небанківської фінансово-кредитної установи за номінальною ставкою 14 % річних із виплатою процентів під час погашення.

Офіційний курс долара США на момент залучення депозиту становить 27,8 грн. Нарахування процентів здійснюється в останній день місяця.

Офіційний курс долара США на 30.09.xx р. становить 27,85 грн. Кількість днів згідно з угодою розраховується методом "факт/факт".

Завдання 6.7. Формування резервів за валютними операціями банку. Станом на 01.06.xx р. у АКБ "Сиріус" виникла прострочена заборгованість в іноземній валюті, яка потім була визнана 01.08 xx р. безнадійною на суму 1 500 доларів США за кредитом, наданим клієнту банку – фізичній особі Іванову І. П. на поточні потреби. Офіційний курс долара США становить 27,2 грн.

Необхідно скласти бухгалтерські проведення за цією операцією.

Тема 7. Облік операцій банку з цінними паперами

Відповідно до Закону України "Про цінні папери та фондовий ринок" *цінні папери* (ЦП) – документи встановленої форми з відповідними реквізитами, що посвідчують грошові або майнові права, визначають взаємовідносини особи, яка їх розмістила (видала), і власника та передбачають виконання зобов'язань згідно з умовами, а також можливість передачі прав, що впливають із цих документів, іншим особам.

Облік операцій із цінними паперами здійснюється відповідно до вимог Інструкції з бухгалтерського обліку операцій із цінними паперами

в банках України, затвердженої постановою Правління НБУ від 03.10.2005 р. № 358 (зі змінами і доповненнями) та локальних нормативно-правових актів банку.

Цінні папери з метою їхнього оцінювання та відображення в бухгалтерському обліку класифікуються таким чином:

- цінні папери, що обліковуються в торговому портфелі;
- цінні папери в портфелі банку на продаж;
- цінні папери в портфелі банку до погашення;
- інвестиції в асоційовані та дочірні компанії.

Під собівартістю цінних паперів розуміють ціну їхнього придбання, збільшену на суму накопичених процентів, а також витрат на здійснення операцій з їхнього придбання.

Справедлива вартість – основна оцінка цінних паперів у період їхнього первісного визнання і подальшого обліку.

За справедливу вартість тих цінних паперів, що перебувають в обігу на організаційно оформлених ринках, беруть їхню ринкову вартість. В інших випадках для встановлення справедливої вартості застосовують такі методи:

- посилання на ринкову ціну іншого подібного інструменту;
- аналіз дисконтованих грошових потоків, під час якого банки використовують ставку дисконту, що відповідає поточній нормі прибутковості подібної фінансової інвестиції.

Боргові цінні папери, що обліковуються за амортизованою собівартістю, а саме: облігації; казначейські зобов'язання; векселі; ощадні сертифікати; депозитні сертифікати НБУ, в бухгалтерському обліку оцінюються із застосуванням ефективної ставки процента.

За купонними цінними паперами окремо обліковуються накопичені проценти. Нарахування процентів здійснюється залежно від умов випуску цінних паперів, але не рідше одного разу на місяць протягом періоду від дати придбання цінних паперів до дати їхнього продажу або погашення.

Цінні папери, що внаслідок відповідних договірних відносин передані у заставу, обліковуються за позабалансовим рахунком № 9510 П "Надана застава".

Цінні папери, прийняті установою банку як застава, обліковуються за позабалансовим рахунком № 9500 А "Отримана застава".

Цінні папери, прийняті на зберігання від клієнтів, обліковуються за позабалансовим рахунком № 9702 А "Цінні папери на зберіганні".

Здійснені інвестиції в асоційовані та дочірні підприємства оцінюються та відображаються у бухгалтерському обліку за собівартістю.

Мета завдань: уміти відображати в обліку операції із цінними паперами в торговому портфелі банку на дату операції та дату розрахунку, здійснювати переоцінювання акцій та відображати його результати в бухгалтерському обліку; відображати в обліку операції із цінними паперами в портфелі банку на продаж. Уміти відображати в обліку нарахування та отримання дивідендів за операціями з цінними паперами.

Завдання 7.1. Визначення рахунків цінних паперів згідно з Планом рахунків.

Необхідно зазначити номери балансових рахунків цінних паперів та характер рахунків (активний, пасивний, контррахунок), що відображені у табл. 7.1.

У портфелі цінних паперів ПАБ "Фартовий" містяться такі види цінних паперів:

Таблиця 7.1

Визначення балансового номеру рахунка операцій із цінними паперами банку

Види цінних паперів банку	№ балансового рахунка	Вид рахунка (А, П, КА, КП)
1	2	3
Облігації внутрішньої державної позики, що отримані від НБУ у торговому портфелі банку		
Акції із нефіксованим прибутком, що випущені банками, у портфелі банку на продаж		
Довгостроковий простий вексель, емітований банком		
Інвестиційні цінні папери ПАО "Промінь", у портфелі банку на продаж		
Акції банку "Сигма" (довгострокова інвестиція)		
Акції КБ "Призма" в портфелі банку на продаж		
Резерви під знецінення цінних паперів у портфелі банку на продаж		
Інвестиції в асоційовані небанківські фінансові установи, що утримуються з метою продажу		
Боргові цінні папери органів державної влади в портфелі банку до погашення		

1	2	3
Короткостроковий депозитний сертифікат, емітований банком		
Боргові цінні папери кредитного союзу "Братство" в торговому портфелі банку		
Облігації пенсійного фонду на продаж		
Резерви під знецінення цінних паперів у портфелі банку до погашення		
Неамортизований дисконт за борговими цінними паперами в портфелі банку на продаж		
Власні акції, що викуплені в акціонерів банку		

Завдання 7.2. Облік цінних паперів у торговому портфелі банку.

Необхідно провести потрібні розрахунки та відобразити бухгалтерськими проведеннями операції табл. 7.2, згідно з умовами завдання.

Умова: 10 січня поточного року ПАБ "Прибутковий" придбав акції ПАТ "Слов'яни". Справедлива вартість акцій на момент операції становила 500 000 грн. За угодою дата розрахунку встановлена 30 січня. Протягом періоду від дати операції справедлива вартість цінних паперів змінювалася і на 20 січня становила 570 000 грн. Придбані акції ПАБ "Прибутковий" зараховує до складу торгового портфеля.

На дату балансу у зв'язку зі зміною справедливої вартості банк виконав переоцінку акцій: на 1 квітня справедлива вартість акцій склала – 650 000 грн. Банк ухвалює рішення стосовно реалізації акцій за ціною 800 000 грн. Угода на продаж підписана 20 травня, а 22 травня визнано датою розрахунку.

Таблиця 7.2

Облік цінних паперів у торговому портфелі банку

№ п/п	Зміст операції	Д-т	К-т	Сума, грн
1	2	3	4	5
1	На момент операції вартість акцій, що купуються, відображаються на позабалансовому обліку: а) на вартість акцій до отримання; б) на суму грошових коштів, належних до сплати за акції			500 000 500 000

Закінчення табл. 7.2

1	2	3	4	5
2	Відображено результат переоцінювання акцій, проведеної між датами операції, і розрахунку (дооцінювання акцій)			
3	30.01 – на момент розрахунку відповідно до умов угоди зараховано придбані акції до торгового портфеля після належної сплати грошових коштів (зарахування на баланс активу)			500 000
4	Закриття позабалансових рахунків: а) у зв'язку з оприбуткуванням акцій (зворотно 1 операції); б) у зв'язку з проведенням оплати за придбані акції; в) на суму дооцінювання акцій між датою операції і датою розрахунку (зворотно 2 операції)			500 000 500 000
5	На суму переоцінювання (дооцінювання придбаних акцій), що виконувалось у період між датою операції та датою розрахунку, на момент оприбуткування			
6	Відображення подальшого переоцінювання акцій: а) на суму вже проведеного переоцінювання виконується зворотне проведення п. 5; б) станом на 01.04, під час наступного переоцінювання, визначається результат зміни справедливої вартості порівняно з вартістю на момент первісного визнання			
7	Облік за операції із реалізації акцій: а) на дату операції 20 травня: на суму належних до отримання грошових коштів; на вартість акцій, що підлягають реалізації; б) на дату розрахунку 22 травня (виконується зворотне проведення п. 7 а)			800 000 500 000 800 000 500 000
8	АКБ "Прибутковий", як банк-продавець припиняє визнавати продані цінні папери на балансі, що фактично продані. У цьому зв'язку для розрахунку результату реалізації списуються залишки за всіма рахунками, щодо проданих акцій: а) на суму виручки від реалізації; б) на суму дооцінювання акцій у портфелі на продаж; (дебетове сальдо за рахунком 3007); в) на балансову вартість реалізованих акцій			

Завдання 7.3. Облік цінних паперів у портфелі банку на продаж.

Необхідно відобразити в системі рахунків бухгалтерського обліку реалізацію цінних паперів банку, що обліковуються в портфелі банку на продаж; на дату розрахунків списати суму уцінки, справедливої вартості акцій та негативний результат від продажу цінних паперів; сплату комісійних витрат.

Умова: ПАБ "Динамічний" вирішив продати приналежний йому пакет акцій АТ "Друзі" за 270 000 грн. Вартість цього пакету, що обліковується на рахунку 3105 "Інші акції та цінні папери з нефіксованим прибутком у портфелі банку на продаж", складає 300 000 грн, уцінка – 20 000 грн. Комісійні витрати банку – 300 грн. Необхідно відобразити зміст зазначених операцій, наведених у таблиці в системі рахунків бухгалтерського обліку.

Завдання 7.4. Облік цінних паперів в портфелі банку на продаж.

Необхідно відобразити в обліку бухгалтерськими записами операції банку з цінними паперами в портфелі на продаж.

Умова: банк продав 1 500 акцій промислового підприємства за ціною 150 грн за акцію. В обліку акції враховувались за балансовою вартістю 130 грн за акцію у портфелі банку на продаж. Сума сформованого резерву під знецінення цінних паперів у портфелі банку на продаж становить 15 000 грн.

Завдання 7.5. Нарахування та отримання дивідендів за операціями з цінними паперами.

Необхідно здійснити розрахунки та відобразити в бухгалтерському обліку зазначені далі операції.

Умова: ПАБ "Ажио" 15.02.xx р. придбав 1 000 простих акцій промислового підприємства "Колос" по 100 грн за акцію. Пайова частка банку 20 %.

31.12.xx р. компанія звітувала про чистий прибуток в обсязі 950 000 грн. Банк визнав свою частку прибутку.

31.12.xx р. компанія оголосила і сплатила дивіденди у розмірі 190 000 грн. Банк отримав кошти за дивідендами.

Завдання 7.6. Облік цінних паперів, емітованих банком.

Необхідно відобразити в обліку операції банку з продажу векселів, нарахування процентів і погашення векселів.

Умова: комерційний банк випустив короткострокові прості векселі на суму 2 000 грн і реалізував їх небанківській фінансовій компанії (компанія має поточний рахунок у цьому банку) за ціною 22 000 грн. Процент за цими цінними паперами становили 20 % річних, нарахування згідно з обліковою політикою банку здійснюється в останній день місяця. Векселі було продано 1 березня зі строком погашення три місяці.

Змістовий модуль 2

Формування облікової системи та відображення в обліку фінансово-господарської діяльності бюджетної установи

Тема 8. Основи побудови бухгалтерського обліку в бюджетних установах

План рахунків – це перелік рахунків і субрахунків для узагальнення інформації про факти діяльності суб'єктів держсектора у бухобліку. У ньому за десятковою системою наведено коди (номери) та найменування синтетичних рахунків і субрахунків. Порядок, за яким слід вести рахунки бухгалтерського обліку та їхні призначення для всіх суб'єктів бухгалтерського обліку в державному секторі, визначає порядок застосування плану рахунків.

Особливістю плану рахунків є те, що код його балансових рахунків містить чотири знаки. Значення кожної із цифр рахунку зобразимо схематично:

X – перша цифра балансового рахунку визначає клас рахунків;

X – друга – номер синтетичного рахунку;

X – третя – ідентифікатор суб'єкта державного сектору: (1 – розпорядники бюджетних коштів; 2 – державні цільові фонди; 3 – державний бюджет; 4 – місцеві бюджети; 5 – рахунки органів Казначейства);

X – четверта цифра – номер субрахунка (крім рахунків класу 9 та класу 0).

Як видно із структури балансового рахунка, вирішальною для визначення користувача цими рахунками є третя позиція номера рахунка. Якщо це "1", то саме цими рахунками мають користуватися бюджетні установи – розпорядники коштів державного та місцевих бюджетів.

Мета завдань – ознайомити з планом рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі та з порядком складання форм меморіальних ордерів суб'єктів державного сектору, вивчити взаємозв'язок плану рахунків із балансом та виробити практичні навички зі складання фінансової звітності форми № 1-дс.

Завдання 8.1. Класифікація активів, капіталу та зобов'язань розпорядників бюджетних коштів. Залишки за даними облікових реєстрів Професійного ліцею будівництва на 31 грудня 20XX року наведені в табл. 8.1.

Необхідно скласти баланс Професійного ліцею будівництва (за формою № 1-дс згідно з додатком 1 до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку в державному секторі 101 "Подання фінансової звітності") [16].

Етапи виконання завдання:

1. Занести дані в допоміжну табл. 8.2 таким чином:
перенести залишки за даними облікових реєстрів установи;
проставити назву, код (номер) субрахунків, використовуючи план рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі [26] та порядок застосування плану рахунків [21];
віднести субрахунки за ознакою: 1 – до активних; 2 – до пасивних;
вказати тип субрахунка: активний (А); пасивний (П); активно-пасивний (А-П);
наприкінці таблиці просумувати активні та пасивні субрахунки.
2. Зіставити статті балансу і субрахунки бухгалтерського обліку за допомогою додатка А.
3. Заповнити баланс – форму № 1-дс.

Таблиця 8.1

Залишки за даними облікових реєстрів Професійного ліцею будівництва на 31 грудня 20XX р.

№ п/п	Назва	Сума, тис. грн
1	2	3
1	Будинки та споруди	12 318 150,00
2	Машини та обладнання	158 977,00

Закінчення табл. 8.1

1	2	3
3	Транспортні засоби	30 646,00
4	Інструменти	70 500,00
5	Прилади та інвентар	8 042,00
6	Багаторічні насадження	5 269,00
7	Бібліотечні фонди	78 973,00
8	Білизна	60 000,00
9	Постільні речі	30 075,00
10	Одяг та взуття	5 200,00
11	Програмне забезпечення	7 122,00
12	Інші нематеріальні активи	4 196,00
13	Знос основних засобів	5 859 180,00
14	Знос нематеріальних активів	–
15	Знос інших необоротних матеріальних активів	59 333,00
16	Малоцінні і швидкозношувані предмети	41 568,64
17	Продукти харчування	1 408,33
18	Медикаменти	1 372,81
19	Перев'язувальні засоби	1 000,00
20	Господарські матеріали	190 000,01
21	Канцелярське приладдя	1 861,00
22	Паливо	2 000,48
23	Паливні та мастильні матеріали	173,00
24	Запасні частини для машин і обладнання	3 108,00
25	Розрахунки за спеціальними видами платежів	199 945,84
26	Розрахунки за іншими операціями	81 764,63
27	Грошові документи	59,61
28	Спеціальні реєстраційні рахунки для обліку коштів, отриманих як плата за послуги	139 519,93
29	Внесений капітал у розпорядників бюджетних коштів	7 134 465,00
30	Накопичені фінансові результати виконання кошторису	41 568,64
31	Фінансові результати виконання кошторису звітного періоду	446 567,75
32	Розрахунки із постачальниками та підрядниками	93 842,15
33	Розрахунки з підзвітними особами	1 581,32
34	Розрахунки за іншими операціями та кредиторами	82 367,51
35	Тимчасові нетитульні споруди	275 828,00
36	Інші рахунки в Казначействі	2 145,09
37	Накопичені фінансові результати виконання кошторису	41 568,64

Допоміжна таблиця для складання балансу

Залишки за даними облікових регістрів	Назва субрахунка	Номер субрахунка	Ознака субрахунка: 1 – активні; 2 – пасивні	Тип субрахунка: А, П, А-П	Сума, грн
–	–	–	Усього:	–	–
–	–	–	1 – активні субрахунки		
–	–	–	2 – пасивні субрахунки		

Завдання 8.2. Облікові регістри бухгалтерського обліку та техніка їхньої реєстрації, сутність форм бухгалтерського обліку.

Використовуючи Порядок складання форм меморіальних ордерів суб'єктів державного сектору та план рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі, необхідно заповнити назву регістрів меморіальної форми ведення обліку, номер рахунка або субрахунка та описати призначення кожного регістру (у табл. 8.3).

Облікові регістри бухгалтерського обліку

№ п/п	Повна назва	Номер субрахунка	Призначення
1	2	3	4
1	Накопичувальна відомість за касовими операціями		
2	Накопичувальна відомість руху грошових коштів загального фонду на рахунках, відкритих в органах Державної казначейської служби України (установах банків)		
3	Накопичувальна відомість руху грошових коштів спеціального фонду на рахунках, відкритих в органах Казначейства (установах банків)		

1	2	3	4
4	Накопичувальна відомість за розрахунками з дебіторами		
5	Зведення розрахункових відомостей із заробітної плати та стипендій		
6	Накопичувальна відомість за розрахунками із кредиторями		
7	Накопичувальна відомість за розрахунками в порядку планових платежів		
8	Накопичувальна відомість за розрахунками із підзвітними особами		
9	Накопичувальна відомість про вибуття та переміщення необоротних активів		
10	Накопичувальна відомість про вибуття та переміщення малоцінних та швидкозношуваних предметів		
11	Зведення накопичувальних відомостей про надходження продуктів харчування		
12	Накопичувальна відомість витрачання виробничих запасів		
13	Зведення накопичувальних відомостей про витрачання продуктів харчування		
14	Накопичувальна відомість витрачання виробничих запасів		
15	Накопичувальна відомість нарахування доходів спеціального фонду суб'єктів державного сектору		
16	Накопичувальна відомість позабалансового обліку		
17	Меморіальний ордер № 17		
18	Книга аналітичного обліку депонованої заробітної плати та стипендій		
19	Бухгалтерська довідка		
20	Книга журнал-головна		

Тема 9. Облік доходів

Доходи суб'єктів державного сектору класифікуються в бухгалтерському обліку за такими групами:

- а) доходи від обмінних операцій:
- бюджетне асигнування;

доходи від надання послуг (виконання робіт): плата за послуги, що надаються бюджетними установами згідно з їхньою основною діяльністю; надходження бюджетних установ від додаткової (господарської) діяльності;

доходи від продажу (доходи від операцій із капіталом, доходи від продажу нерухомого майна);

доходи від процентів, роялті та дивідендів;

інші доходи від обмінних операцій.

б) доходи від необмінних операцій:

податкові надходження;

неподаткові надходження (збори та платежі);

трансферти та кошти, що отримують бюджетні установи від підприємств, організацій, фізичних осіб і від інших бюджетних установ для виконання цільових заходів;

надходження до державних цільових фондів;

зобов'язання, що не підлягають погашенню [11].

Власні надходження бюджетних установ – це кошти, отримані в установленому порядку бюджетними установами як плата за надання послуг, виконання робіт, гранти, дарунки та благодійні внески, а також кошти від реалізації продукції чи майна та іншої діяльності.

Власні надходження бюджетних установ отримуються додатково до коштів загального фонду бюджету та включаються до спеціального фонду. Кожна підгрупа і група власних доходів бюджетних установ має чітко визначені напрями використання. Класифікація, порядок формування та використання власних надходжень бюджетних установ регламентуються ч. 4 ст. 13 Кодексу [4].

Мета завдань: засвоїти кореспонденцію рахунків бухгалтерського обліку з відображенням власних надходжень бюджетних установ.

Завдання 9.1. Облік власних надходжень. Управлінню культури надійшли кошти від надання платних послуг, у тому числі: орендна плата від здавання приміщень в оренду – 8 000 грн, кошти від проведення концерту – 14 000 грн, кошти від батьків за навчання в музичній школі – 16 000 грн. За рахунок цих коштів було закуплено матеріали для учбових цілей – 1 200 грн (у т. ч. ПДВ). Було проведено поточний ремонт фойє бібліотеки підрядною організацією. Послуги за ремонт – 18 000 грн (у т. ч. ПДВ). Управління культури не є платником ПДВ.

Етапи виконання завдання:

1. Відобразити господарські операції табл. 9.1 на рахунках бухгалтерського обліку, використовуючи План рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі [26] та Типову кореспонденцію субрахунків бухгалтерського обліку для відображення операцій із активами, капіталом та зобов'язаннями розпорядниками бюджетних коштів та державними цільовими фондами [27].

2. Зазначити суми операцій, враховуючи те, що управління культури не є платником ПДВ.

Таблиця 9.1

Господарські операції управління культури

№ п/п	Назва операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн
		Дебет	Кредит	
1	Нарахована орендна плата			
2	Надійшли кошти за оренду			
3	Нараховано кошти за проведення концерту			
4	Надійшли кошти від проведеного концерту в касу театру			
5	Перераховані кошти на спеціальний реєстраційний рахунок управління культури			
6	Нарахована плата за навчання дітей у музичній школі			
7	Надійшли кошти в касу установи від батьків			
8	Зараховано ці кошти на реєстраційний рахунок установи			
9	Перераховано кошти за матеріали для учбових цілей			
10	Оприбутковано матеріали для учбових цілей на склад			
11	Перераховано кошти підрядчику за ремонт фойє на підставі акта виконаних робіт			
12	Списано на видатки вартість виконаних робіт			

Тема 10. Облік витрат

Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про витрати та її розкриття у фінансовій звітності визначає НП(С)

135 "Витрати" [10]. Витрати суб'єктів державного сектору класифікуються в бухгалтерському обліку за такими групами: витрати за обмінними операціями, витрати за необмінними операціями.

Витрати за обмінними операціями містять такі елементи витрат:

оплата праці (заробітна плата, грошове забезпечення військово-службовців);

відрахування на соціальні заходи;

матеріальні витрати (використання предметів, матеріалів, обладнання, інвентаря, медикаментів та перев'язувальних матеріалів, продуктів харчування тощо);

амортизація;

фінансові витрати (витрати суб'єкта державного сектору, пов'язані із запозиченнями згідно із законодавством: проценти за користування кредитами, премія, дисконт за цінними паперами, витрати на обслуговування боргу тощо);

інші витрати за обмінними операціями (курсові різниці, витрати, пов'язані з реалізацією активів, витрати від зменшення корисності активів тощо).

Витрати за необмінними операціями містять такі елементи витрат:

трансферти (субсидії, гранти, соціальні виплати тощо);

інші витрати за необмінними операціями (витрати, пов'язані з передачею активів, що передають суб'єкти державного сектору суб'єктам господарювання, фізичним особам та іншим суб'єктам державного сектору для виконання цільових заходів, списана дебіторська заборгованість, неповернення депозитів тощо).

Мета завдання: ознайомити з документами, що застосовуються в процесі виконання бюджету та виробити практичні навички зі складання кошторису бюджетної установи; закріпити теоретичні знання з обліку витрат на науково-дослідні роботи, виробити практичні навички відображення в обліку таких витрат.

Завдання 10.1. Складання кошторису.

Необхідно скласти кошторис дошкільного навчального закладу (табл. 10.1), використовуючи класифікацію доходів бюджету [4] та економічну класифікацію видатків [10].

Таблиця 10.1

Показники для упорядкування кошторису дитячого садка

Показники	Вікова група	
	ясла (від 1-го до 3-х років)	садок (від 3-х до 6-ти (7-ми) років)
Кількість груп	4	8
Кількість дітей	100	200
Середнє число днів перебування однієї дитини на рік, дн.	280	280
Норма навчальних витрат (іграшок, посібників і т. п.) на рік, грн	40	60
Вартість харчування однієї дитини на день, грн	18	23
Оплата з бюджету, грн	7,2	9,2
Розмір батьківської плати (70 % від вартості харчування) грн	10,8	13,8

Передбачено річні витрати з окремих напрямів (табл. 10.2).

Таблиця 10.2

Річні витрати з окремих напрямів

Витрати	Сума, грн
Оплата праці	1 202 000
Нарахування на заробітну плату	?
Видатки на відрядження	3 000
Оплата послуг зв'язку	9 500
Медикаменти та перев'язувальні матеріали	4 000
Придбання предметів та обладнання: меблі (виробничі столи на харчоблок) – 5 штук (11 575), посуд – 23 883 грн; опромінювачі – 2 шт. (2 000 грн); постільна білизна – 31 350 грн	?
Поточний ремонт і технічне обслуговування обладнання	10 000
Капітальний ремонт сантехніки	279 200
Оплата тепlopостачання	80 000
Оплата водopостачання і водовідведення	6 000
Оплата електроенергії	27 000

Етапи виконання завдання:

1. Необхідно розрахувати витрати дитячого садка на харчування та навчальні витрати, враховуючи, що батьки або особи, які їх замінюють, вносять плату за харчування дітей у дошкільному навчальному закладі у розмірі, що не перевищує 70 % від вартості харчування на день.

2. Необхідно обчислити загальну суму витрат по дитячому садку та розподілити витрати згідно з КЕКВ – економічної класифікації витрат бюджетних установ.

3. Указати джерела фінансування і необхідну суму асигнувань із бюджету, враховуючи, що бюджет міста компенсує 30 % вартості за харчування дітей у дошкільному навчальному закладі, а 70 % – батьки або особи, які їх замінюють.

4. На підставі отриманих результатів необхідно скласти кошторис дитячого садка (див. табл. 10.1), використовуючи економічну класифікацію витрат бюджетних установ [4; 10].

Завдання 10.2. Облік касових і фактичних витрат.

Використовуючи економічну класифікацію видатків, необхідно навести приклади касових та фактичних видатків за кожним наведеним кодом економічної класифікації видатків (КЕКВ).

Необхідно в табл. 10.3 вказати назву видатків згідно з кодами економічної класифікації витрат (КЕКВ) та навести приклади операцій відображення в обліку касових та фактичних витрат.

Таблиця 10.3

Приклади касових та фактичних витрат

КЕКВ	Назва	Приклади	
		Касові	Фактичні
1	2	3	4
2110			
2120			
2210			
2220			
2230			
2240			
2250			

1	2	3	4
2260			
2270			
2271			
2272			
2273			
2274			
3100			
3110			
3131			

Завдання 10.3. Відображення витрат науково-дослідних робіт на рахунках бюджетних установ. Науково-дослідний інститут здійснює розроблення двох НДР за договорами із замовниками: тема 12 – початок роботи 01 січня поточного року, завершення – 30 березня наступного року; тема 13 – початок роботи 1 квітня поточного року, завершення – 01 грудня поточного року.

Етапи виконання завдання:

1. Необхідно відобразити на рахунках бухгалтерського обліку витрати на науково-дослідні роботи на підставі даних із виписки з картки обліку фактичних витрат за темами № 12, № 13, наведеної у табл. 10.4.

Таблиця 10.4

Виписка з картки обліку фактичних витрат за темами

Показники	Прямі витрати, грн	Накладні витрати, грн	Всього, грн
Керівник теми № 12 Балюк Я. Ю.			
Затверджено кошторисом	70 730,00	12 624,00	83 354,00
Фактичні видатки станом на 01.11 п. р.	47 214,00	5 130,00	52 344,00
Керівник теми № 13 Батуринська А. А.			
Затверджено кошторисом	42 088,00	9 050,00	51 138,00
Фактичні видатки станом на 01.11 п. р.	33 057,00	2 880,00	35 937,00

2. Необхідно скласти журнал господарських операцій за грудень поточного року (табл. 10.5).

Журнал господарських операцій за грудень поточного року

№ п/п	Назва операції	Кореспонденція рахунків		Сума
		Дебет	Кредит	
1	Передано зі складу до лабораторії НДІ спеціальне обладнання для дослідження за темою № 12			12 500,00
2	Відпущено й використано матеріали: тема № 12; тема № 13			650,00 120,00
3	Перераховано організаціям за послуги: Харківенерго – за електроенергію; Харківгаз – за опалення; Тріолан – послуги інтернет			1 328,53 2 940,00 500,00
4	Нараховано заробітну плату за грудень співробітникам: тема № 12; тема № 13; адміністративно-управлінському персоналу			2 500,00 6 537,78 2 450,00
5	Нараховано ЄСВ на фонд оплати праці: тема № 12; тема № 13; адміністративно-управлінському персоналу			? ? ?
6	Списуються та розподіляються накладні видатки: тема № 12; тема № 13			? ?
7	Списуються фактичні видатки теми № 13			?
8	Пред'явлено рахунок замовникові на виконанні та здачі НДР теми № 13			56 000,00
9	Зараховано суму авансу, отриманого від замовника теми № 13			23 000,00
10	Замовником теми № 13 проведено остаточний розрахунок за виконані науково-дослідні роботи			?
11	Визначено результат від реалізації науково-дослідних робіт			?

Тема 11. Облік фінансових активів

Для відображення фінансових активів на рахунках бухгалтерського обліку, потрібно використовувати План рахунків бухгалтерського обліку

в державному секторі [26] та типову кореспонденцію субрахунків бухгалтерського обліку для відображення операцій із активами, капіталом та зобов'язаннями розпорядниками бюджетних коштів та державними цільовими фондами [27].

Інформація про розрахунки з дебіторами відображується в меморіальному ордері № 4 "Накопичувальна відомість за розрахунками з іншими дебіторами". Записи в ньому здійснюються позиційним методом – за кожною операцією, що підтверджена відповідним документом.

У дебет рахунка 21 "Поточна дебіторська заборгованість" у кореспонденції із кредитом кореспондентських субрахунків записуються:

передоплата рахунків постачальників за послуги або матеріальні цінності, що будуть надані бюджетній установі в майбутньому;

відвантаження установою матеріальних цінностей та надання послуг, оплата яких очікується в майбутньому.

У кредит рахунка 21 "Поточна дебіторська заборгованість" за дебетом кореспондентських субрахунків записують:

отримання матеріальних цінностей і послуг, оплачених бюджетною установою раніше;

надходження грошових коштів за матеріальні цінності та послуги, відвантажені чи надані бюджетною установою у минулому.

Графа "Залишок на кінець місяця за рахунком 21" розраховується окремо за кожним дебітором у розрізі кодів економічної класифікації видатків та загального підсумку.

Мета завдання: засвоїти кореспонденцію рахунків бухгалтерського обліку з руху грошових коштів на реєстраційному рахунку, з розрахунків із дебіторами, з підзвітними особами та виробити практичні навички заповнення реєстрів обліку.

Завдання 11.1. Заповнення картки аналітичного обліку касових видатків та меморіального ордера № 2.

Необхідно відобразити на рахунках бухгалтерського обліку бюджетних установ операції із руху коштів на реєстраційному рахунку за серпень, на підставі даних табл. 11.1 та заповнити меморіальний ордер № 1 та картку аналітичного обліку касових видатків.

Необхідно:

1. Відобразити господарські операції табл. 11.1 на рахунках бухгалтерського обліку.

2. Указати КЕКВ за кожною операцією згідно з економічною класифікацією видатків бюджету.

3. Скласти картку аналітичного обліку касових видатків, якщо касові видатки на початок місяця становили: за КЕКВ 2 110 – 72 500 грн, 2 120 – 34 070 грн, 2 230 – 56 000 грн, 2 250 – 2 100 грн, 2 270 – 75 040 грн, 3 110 – 14 000 грн.

4. Скласти меморіальний ордер № 2 за місяць.

Таблиця 11.1

Господарські операції управління освіти за серпень 20XX р.

№ п/п	Назва операції	Дата	Кореспонденція рахунків		КЕКВ	Сума, грн
			Дебет	Кредит		
1	Отримано бюджетні кошти (через органи Держказначейства)	05.08				40 000
2	Отримано в касу кошти (на виплату заробітної плати)	07.08				8 200
3	Перераховано з реєстраційного рахунку: у Пенсійний Фонд	07.08				2 200
	у бюджет	07.08				1 800
4	Отримано з реєстраційного рахунку на службове відрядження	10.08				680
5	Перераховано планові платежі постачальникам	18.08				9 000
6	Перерахування з реєстраційного рахунку кошти в погашення заборгованості	25.08				3 450
7	Перераховано підприємству за придбане обладнання	27.08				4 000

Завдання 11.2. Облік розрахунків із дебіторами, заповнення меморіального ордера № 4.

Необхідно відобразити на рахунках бухгалтерського обліку бюджетних установ операції по розрахунках із дебіторами торговельно-економічного коледжу за вересень, що наведені у табл. 11.2 та заповнити меморіальний ордер № 4.

Необхідно:

1. Відобразити господарські операції табл. 11.2 на рахунках бухгалтерського обліку.

2. Занести інформацію про розрахунки з дебіторами до меморіального ордера № 4 "Накопичувальна відомість за розрахунками з іншими дебіторами".

3. Здійснити записи господарських операцій до меморіального ордера № 4 на підставі даних про залишок на 01.09.20XX р. за рахунком 21 "Поточна дебіторська заборгованість": магазин "АТБ" – 1 100 грн; магазин "Епіцентр" – 3 150 грн.

Таблиця 11.2

**Господарські операції торговельно-економічного коледжу
за вересень**

№ п/п	Назва операції	Дата	Кореспонденція рахунків		КЕКВ	Сума, грн
			Дебет	Кредит		
1	Отримані від магазину "Епіцентр" господарські матеріали, що використовуються для поточних потреб установи (електричні лампи, мило, щітки тощо)	05.08				2 700
2	Перераховані кошти магазину "АТБ" за продукти харчування	10.08				750
3	Перераховано видавництву "Освіта" для розміщення рекламного оголошення	12.08				250
4	Списані витрати за подачу оголошення в газету	20.08				250
5	Отримано від магазину "АТБ" продукти харчування	25.08				1 500
6	Перераховано ФК ТОВ "Здоров'я" за постачання медикаментів	26.08				2 000
7	Отримано медикаменти від ФК ТОВ "Здоров'я"	29.08				1 415

Завдання 11.3. Облік розрахунків із підзвітними особами.

Головного інженера установи направили у відрядження на три доби (24 – 26 липня 20xx року), аванс на відрядження склав 3 500 грн. Після повернення з відрядження інженер відзвітував своєчасно. Його витрати на відрядження склали: добові – 180 грн, витрати на проживання – 1 035 грн, витрати на проїзд 1 200 грн. 31 липня минув граничний строк повернення залишку грошових коштів, отриманих на відрядження. 3 серпня інженер повернув невитрачені кошти із запізненням.

Необхідно:

1. Відобразити на рахунках бухгалтерського обліку операції несвоєчасного повернення коштів на відрядження (табл. 11.3).
2. Відобразити на рахунках бухгалтерського обліку утримання штрафу за таке порушення згідно з п. п. 170.9.1. Податкового кодексу України [17], якщо нарахована робітнику заробітна плата за липень складає 5 250 грн.
3. Заповнити авансовий звіт.

Таблиця 11.3

Господарські операції несвоєчасного повернення коштів на відрядження та утримання штрафу за таке порушення

№ п/п	Дата	Зміст господарської операції	Кореспонденція субрахунків		Сума, грн	КЕКВ
			Дебет	Кредит		
1	24.07	Отримані до каси кошти для видачі авансу на відрядження				
2	24.07	Видані з каси кошти на відрядження				
3	27.07	Затверджено звіт				
4	03.08	Повернена в касу невикористана частина авансу				
5	03.08	Здана на рахунок невикористана частина авансу				
6		Нарахована заробітна плата				
7		Утримано податок на доходи				
8		Утримано НДФЛ за несвоєчасне повернення залишку коштів згідно з п. п. 170.9.1.ПКУ				
9		Виплачена заробітна плата				
10		Перераховано до бюджету НДФЛ				

Тема 12. Облік нефінансових активів

Підпункт 14.1.138 Податкового кодексу України [17] передбачає, що до основних засобів відносять матеріальні активи, вартість яких перевищує 6 000 грн. Підпунктом 3.2.3 НП(с)БОДС 121 "Основні засоби" [10] визначено, що до МНМА зараховують предмети вартістю (без ПДВ), що не перевищує 6 000 гривень, та строк використання яких перевищує один рік.

Рахунок 54 "Цільове фінансування" призначено для обліку й узагальнення інформації про наявність та рух коштів фінансування заходів цільового призначення, зокрема коштів, що спрямовуються на придбання необоротних активів. За кредитом рахунку відображається отримання коштів на фінансування заходів цільового призначення або вилучення з бюджетних асигнувань цільового фінансування на суму поточних витрат, що включаються до вартості об'єкта необоротного активу згідно із законодавством. За дебетом рахунку відображається зменшення цільового фінансування на створення (придбання) необоротних активів, на суму внесеного капіталу внаслідок оприбуткування активів розпорядником бюджетних коштів [21].

Первісною вартістю основних засобів, отриманих безоплатно від фізичних та юридичних осіб (крім суб'єктів державного сектору), може бути вартість, щодо якої є достовірна інформація, зокрема згідно з відповідними первинними документами. Витрати на транспортування, установку, монтаж, налагодження основних засобів включаються до складу первісної вартості основних засобів.

Вартість об'єкта основних засобів розподіляється на систематичній основі протягом строку його корисного використання (експлуатації) шляхом нарахування амортизації на дату балансу. Амортизацію основних засобів суб'єкти державного сектору нараховують із застосуванням прямолінійного методу. Вартість, що амортизується, – первісна або переоцінена вартість необоротних активів, за вирахуванням їхньої ліквідаційної вартості.

Ліквідаційна вартість – сума коштів або вартість інших активів, яку суб'єкт державного сектору очікує отримати від реалізації (ліквідації) необоротних активів після закінчення строку їхнього корисного використання (експлуатації), за вирахуванням витрат, пов'язаних із продажем (ліквідацією).

Суму нарахованої амортизації суб'єкт державного сектору відображає збільшенням суми зносу основних засобів та витрат. Витрати на утримання об'єкта основних засобів (проведення технічного нагляду, технічного обслуговування та ремонту), які здійснюються для відновлення або підтримання суб'єктом державного сектору майбутніх економічних вигід або потенціалу корисності на первісно оціненому рівні продуктивності об'єкта основних засобів, визнаються витратами звітного періоду, в якому вони були понесені.

Витрати на поліпшення об'єкта основних засобів (реконструкцію (реставрацію), модернізацію, добудову, дообладнання) збільшують його первісну вартість протягом усього строку використання, якщо існує ймовірність отримання суб'єктом державного сектору майбутніх економічних вигід, що перевищують первісно оцінений рівень його продуктивності, та/або збільшення потенціалу корисності цього об'єкта.

Нарахування амортизації припиняється, починаючи з місяця, наступного за місяцем вибуття об'єкта основних засобів, переведення його на реконструкцію, модернізацію, добудову, дообладнання, консервацію.

У разі вибуття об'єкта основних засобів із балансу списуються його первісна (переоцінена), балансова вартість та сума накопиченого зносу.

Амортизація інших необоротних матеріальних активів нараховується в першому місяці передачі у використання об'єкта необоротних активів у розмірі 50 процентів його первісної вартості та решта 50 процентів первісної вартості – у місяці їхнього вилучення з активів (списання з балансу).

Малоцінні та швидкозношувані предмети, що використовуються не більше одного року, або протягом операційного циклу, якщо він більше одного року відносяться до складу запасів бюджетних установ. Одиницею обліку запасів є їхнє найменування або однорідна група (вид). Вартість малоцінних та швидкозношуваних предметів, що передані в експлуатацію, виключається зі складу активів (списується з балансу) з подальшою організацією оперативного кількісного обліку таких предметів за місцями експлуатації і відповідними особами протягом строку їхнього фактичного використання [12].

Первісною вартістю запасів, що придбані за плату, є собівартість запасів, яка складається з таких фактичних витрат:

суми, що сплачується згідно з договором постачальнику (продавцю), за вирахуванням непрямих податків;

суми ввізного мита;

суми непрямих податків у зв'язку із придбанням запасів, які не відшкодовуються суб'єктам державного сектору;

транспортно-заготівельні витрати (затрати на заготівлю запасів, оплата тарифів (фрахту) за вантажно-розвантажувальні роботи і транспортування запасів усіма видами транспорту до місця їхнього використання, включаючи витрати зі страхування ризиків транспортування запасів);

інші витрати, що безпосередньо пов'язані з придбанням запасів і доведенням їх до стану, в якому вони придатні для використання в запланованих цілях. До таких витрат, зокрема, належать прямі матеріальні витрати, прямі витрати на оплату праці, інші прямі витрати суб'єкта державного сектору на доопрацювання і підвищення якісно технічних характеристик запасів [12].

Мета завдань: виробити практичні навички з обліку основних засобів, з обліку МШП та засвоїти методику нарахування їхньої амортизації.

Завдання 12.1. Нарухування амортизації та її відображення в обліку. На балансі бюджетної установи станом на 1 січня поточного року числиться ноутбук Asus. Він знаходиться в експлуатації уже шість років. Станом на 1 січня поточного року його первісна вартість – 6 900 грн, нарахований знос – 5 042 грн. Ліквідаційна вартість дорівнює нулю.

Необхідно:

1. Нарухувати знос за I квартал поточного року, якщо ноутбук Asus експлуатувався протягом усього кварталу.
2. Нарухувати знос за I квартал, якщо ноутбук Asus у січні вийшов із ладу і знаходився на поточному ремонті з 19 до 23 січня поточного року.
3. Відобразити операції в обліку.

Завдання 12.2. Нарухування амортизації та її відображення в обліку. У бюджетної установи перебуває на балансі автомобіль із нульовою залишковою вартістю, первісна вартість – 46 000 грн, у такім же розмірі нарахований знос. Строк корисного використання був установлений сім років. Його справедлива вартість, визначена в лютому 2015 року, становить 24 000 грн. Переоцінена первісна вартість автомобіля – 70 000 грн. Бюджетна установа планує його використовувати ще три роки, а потім продати. Ліквідаційна вартість автомобіля визначена в розмірі 8 000 грн.

Необхідно:

1. Нарахувати знос за I квартал поточного року.
2. Необхідно нарахувати знос за I квартал поточного року, якщо відомо, що автомобіль знаходився на дообладнанні з 23 лютого до 13 березня поточного року.

Завдання 12.3. Облік інших необоротних матеріальних активів.

Бюджетна установа (неплатник ПДВ), що фінансується за рахунок коштів державного бюджету, придбала за рахунок загального фонду бюджету стіл письмовий вартістю 999,99 грн, у т. ч. ПДВ, із оплатою після факту отримання.

Необхідно:

1. Відобразити в обліку операції із придбання столу.
2. Розрахувати та показати на рахунках обліку амортизацію під час передачі столу в експлуатацію.

Завдання 12.4. Облік вибуття основних засобів. Бюджетна установа, що фінансується з держбюджету, безкоштовно передає комп'ютер (субрахунок 104), його первісна вартість – 6 500,00 грн, сума накопиченого зносу за станом на 1 липня поточного року – 1 300,00 грн. Згідно з актом приймання-передачі, комп'ютер передали 15 вересня поточного року.

Необхідно:

1. Розрахувати та показати на рахунках обліку амортизацію у місяці вибуття.
2. Відобразити в обліку операції із вибуття комп'ютера.

Завдання 12.5. Облік придбання основних засобів. Обласна лікарня (неплатник ПДВ) за рахунок коштів спецфонду придбала електрокардіограф вартістю 12 600 грн, у т. ч. 7 % ПДВ – 824,30 грн, із оплатою після отримання. За його доставку сплатили 50 грн, а за налагодження – 261,50 грн. Разом витрачено 12 911,50 грн.

Необхідно відобразити в обліку:

1. Отримання цільового фінансування для придбання основних засобів.
2. Придбання основного засобу у постачальника.

3. Витрати на транспортування та налагодження.
4. Оплату постачальнику.
5. Зарахування об'єктів капітальних інвестицій до складу основних засобів після введення в експлуатацію з одночасним відображенням змін у капіталі.

Завдання 12.6. Облік безоплатно отриманих основних засобів.

Юрособа передала для міської лікарні монітор пацієнта й електрохірургічний апарат, що вже були у використанні. За оцінкою суб'єкта оціночної діяльності їхня справедлива вартість, відповідно, визначена на рівні 18 500 грн і 72 250 грн. Перед використанням і введенням в експлуатацію була здійснена їхня спеціальна перевірка і налаштування, за які сплачено 1 020 грн.

Необхідно відобразити в обліку:

1. Вартість безоплатно отриманих основних засобів з одночасним відображенням змін у капіталі.
2. Витрати на транспортування та налагодження. Оплату постачальнику.
3. Зарахування об'єктів капітальних інвестицій до складу основних засобів після введення в експлуатацію із одночасним відображенням змін у капіталі.

Завдання 12.7. Облік МШП. Бюджетна установа (платник ПДВ), у травні поточного року придбала посуд: 100 шт. тарілок – по 18,50 грн і 50 чашок – по 20,00 грн, на загальну суму 1 850 грн, у т. ч. ПДВ – 475 грн. За його доставку сплачено 60 грн. У цьому ж місяці в користування зі складу видані 50 тарілок і 40 чашок.

Необхідно відобразити в обліку:

1. Операції із оприбуткування посуду. Суму ПДВ.
2. Витрати на доставку.
3. Оплату постачальнику.
4. Оплату транспортній організації.
5. Видачу МШП зі складу.

Завдання 12.8. Відображення в обліку результатів інвентаризації. За результатами інвентаризації виявлено надлишки: два робочих крісла і п'ять лотків для документів. Комісія установи їх оцінила: робочі крісла по 650 грн кожен, а лотки по 72 грн кожен.

Мета завдання: виробити практичні навички з відображення в обліку результатів інвентаризації.

Необхідно:

1. Скласти журнал господарських операцій, наведений у табл. 12.1, використовуючи типову кореспонденцію субрахунків бухгалтерського обліку для відображення операцій із активами, капіталом та зобов'язаннями розпорядниками бюджетних коштів і державними цільовими фондами [28] та порядок застосування Плану рахунків [26].

2. Скласти інвентаризаційний опис.

Таблиця 12.1

Журнал господарських операцій

№ п/п	Назва операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн
		Дебет	Кредит	
1	Оприбутковані за рішенням керівника і на підставі акту оцінювання робочі крісла, виявлені в надлишку під час інвентаризації			
2	Оприбутковані за рішенням керівника і на підставі акту оцінювання лотки, виявлені в надлишку під час інвентаризації			
3	Відображено надходження в натуральній формі, на підставі довідки			
4	Відображено касові видатки за натуральними надходженнями на підставі довідки			
5	Нараховано 50-% амортизація під час видачі в експлуатацію робочих крісел			

Тема 13. Облік зобов'язань

Табель обліку робочого часу є підставою для нарахування працівникам заробітної плати, допомоги за тимчасовою непрацездатністю, сум за період щорічних відпусток, інших виплат. Для відображення використаного робочого часу за кожен день у таблиці відведено два рядки:

верхній – для запису кількості відпрацьованих або невідпрацьованих годин за відповідними видами витрат робочого часу;

нижній – для відмітки умовних позначень видів витрат робочого часу (надурочний, нічні години, робота у вихідні та святкові дні, відпустки, тимчасова непрацездатність, прогули, простої тощо).

У таблиці фіксують і скорочений робочий час (наприклад, у передсвятковий день), і запізнення співробітників.

Записи всіх видів витрат робочого часу в таблиць рекомендується робити за допомогою спеціальних умовних позначень (букв і цифр). У нашому прикладі ми будемо цифрами позначати кількість фактично відпрацьованих годин, а прочерками – вихідні дні.

Інші літерні умовні позначення в таблиці мають наступний зміст:

В – тарифна відпустка;

ВД – відрядження;

ТН – тимчасова непрацездатність;

ВП – відпустка у зв'язку з вагітністю та пологами;

ВН – відпустка у зв'язку з навчанням;

НА – відпустка без збереження заробітної плати;

ПР – відсутність на роботі без поважної причини.

У полях навпроти вихідних днів, а також святкових та неробочих (ст. 73 КЗпП) можна поставити прочерк або залишити їх незаповненими.

Графіком роботи передбачено однакову тривалість добової роботи (5 днів на тиждень по 8 годин).

Дні перебування працівника у відрядженні прирівнюються до звичайного дня роботи за графіком (восьмигодинним). У результаті робочі дні, на які припадало відрядження, обліковуються як звичайні робочі дні, а вихідні дні – як неробочі. У цьому випадку день відрядження в таблиці відображають записами:

що припадає на робочий: у верхньому рядку – "8", у нижньому – "ВД";

що припадає на вихідний день: у верхньому рядку – "X" або прочерк, у нижньому – "ВД".

Для розрахунку страхових виплат та оплати перших п'яти днів тимчасової непрацездатності за рахунок коштів роботодавця відповідно до Порядку № 1266 використовується показник середньоденної заробітної плати. Згідно з п. 3 цього Порядку, цей показник "обчислюється шляхом ділення нарахованої за розрахунковий період (12 календарних місяців) заробітної плати... на яку нарахований єдиний внесок... на кількість календарних днів зайнятості у розрахунковому періоді без урахування календарних днів, не відпрацьованих із поважних причин – тимчасова

непрацездатність, відпустка у зв'язку з вагітністю та пологами, відпустка для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку та шестирічного віку за медичним висновком, відпустка без збереження заробітної плати".

Згідно з абзацом першим п. 2 Порядку № 1266 "сума страхових виплат застрахованій особі та оплати перших п'яти днів тимчасової непрацездатності за рахунок коштів роботодавця обчислюється шляхом множення суми денної виплати, розмір якої встановлюється у процентах середньоденної заробітної плати залежно від страхового стажу, на кількість календарних днів, що підлягають оплаті".

Відпускні розраховуються шляхом ділення сумарного заробітку за розрахунковий період на кількість календарних днів розрахункового періоду. Отриманий результат перемножується на кількість календарних днів відпустки. У вигляді формули це можна представити так:

$$B = 3.П.ср. \times Кқд, \quad (13.1)$$

де B – сума відпускних;

3.П.ср. – середньоденна заробітна плата за розрахунковий період;

Кқд – кількість календарних днів, що припадають на час відпустки.

Загальну формулу розрахунку середньої заробітної плати в цілях розрахунку відпускних можна представити в такому вигляді:

$$3.П.ср. = 3.П.з.п. / Кд.п., \quad (13.2)$$

де 3.П.з.п. – загальна сума заробітної плати за розрахунковий період;

Кд.п. – кількість календарних днів у розрахунковому періоді.

Згідно з пунктом 2 Порядку № 100 час, протягом якого працівники згідно з чинним законодавством або з інших поважних причин не працювали і за ними не зберігався заробіток або зберігався частково, виключається з розрахункового періоду. Це можуть бути, наприклад, такі дні: святкові; неробочі; час простою підприємства; відпустка без збереження заробітної плати та інші.

Мета завдань: виробити практичні навички з обліку оплати праці, засвоїти методику нарахування заробітної плати, допомоги з тимчасової втрати працездатності та за дні відпустки; навчитися складати меморіальний ордер № 5 та таблиць обліку використання робочого часу.

Завдання 13.1. Складання таблиця обліку використання робочого часу. За даними табл. 13.1 необхідно заповнити таблицю обліку використання робочого часу науково-дослідного інституту за жовтень поточного року.

Таблиця 13.1

Вихідні дані про працівників

№ п/п	Табельний номер	П. І. Б.	Назва посади	Відпрацьований час	Оклад, тарифна ставка, грн
1	045	Дмитренко А. В.	керівник	Повний робочий місяць	10 000
2	043	Матяш Е. О.	головний бухгалтер	У період із 21.10 до кінця місяця була в тарифній відпустці	7 000
3	020	Возний В. В.	доцент	Повний робочий місяць	8 000
4	018	Боровик М. А.	доцент	У період із 07.10 по 15.10 року перебував на лікарняному, потім із 25.10 пішов у відпустку за свій рахунок	5 000
5	010	Шкуропат В. П.	доцент	Відповідно до Наказу по підприємству № 5-К у період із 14.10 по 16.10 року була у відрядженні, з 28.10 року пішла у відпустку у зв'язку із вагітністю та пологами	4 200
6	011	Десятков М. Г.	комірник	Від початку місяця до 15.10 перебував у відпустці у зв'язку з навчанням у ЗВО, а 16.04.2014 року не з'явився на робоче місце без поважної причини	4 500
7	017	Андрієнко І. І.	водій 1-го класу	Відрядження з 05.10 по 07.10	3 800

Необхідно:

1. Інформацію о працівниках із табл. 13.1. перенести у бланк таблиці обліку використання робочого часу підприємства.

2. Указати в таблиці відпрацьований час. Провести розрахунок заробітної плати за фактично відпрацьований час для кожного працівника.

Завдання 13.2. Складання розрахунків нарахованої заробітної плати, допомоги з тимчасової втрати працездатності та сум оплати за дні відпустки. Використовуючи таблиць обліку робочого часу за умовою завдання 13.1, необхідно скласти розрахунки заробітної плати працівників на підставі даних табл. 13.2.

Таблиця 13.2

**Дані для нарахування заробітної плати працівників
за жовтень поточного року**

№ п/п	Прізвище І. Б.	Оклад, грн	Пільга	Вислуга років
1	Дмитренко А. В.	10 000	-	20
2	Матяш Е. О.	7 000	-	10
3	Возний В. В.	8 000	-	8
4	Боровик М. А.	5 000	-	12
5	Шкуропат В. П.	4 200	троє дітей	22
6	Десятков М. Г.	4 500	-	5
7	Андрієнко І. І.	3 800	двоє дітей	15

Необхідно:

1. Зробити розрахунок нарахованої заробітної плати за відпрацьований час для кожного працівника на підставі даних таблиця обліку використання робочого часу із завдання 13.1.

2. Скласти розрахунок допомоги з тимчасової втрати працездатності (табл. 13.3).

Таблиця 13.3

Дані для нарахування допомоги з тимчасової втрати працездатності

№ п/п	Прізвище І. Б.	Заробітна плата, з якої сплачувалися страхові внески, нарахована за розрахунковий період, грн	Кількість календарних днів зайнятості в розрахунковому періоді	Стаж роботи, років
1	Боровик М. А.	60 000	365	12

3. Скласти розрахунок суми оплати за дні відпустки (табл. 13.4).

Дані для нарахування суми оплати за дні відпустки

№ п/п	Прізвище І. Б.	Тривалість відпустки, днів	Сумарний заробіток за розрахунковий період, грн	Кількість календарних днів розрахункового періоду
1	Матяш Е. О	24	84 000	355

4. Використовуючи дані розрахунків для кожного працівника, здійснити записи до меморіального ордеру № 5 за жовтень поточного року.

Тема 14. Облік капіталу та фінансового результату

Власний капітал – частина в активах суб'єкта державного сектору, що залишається після вирахування зобов'язань (п. 4 розділу I НП(С) БОДС 101). Внесений капітал – це капітал розпорядників бюджетних коштів та державних цільових фондів, сформований за відповідними рішеннями органів управління (розділ I Пасиву глави II Порядку № 307).

З 1 січня 2017 року існують особливості у формуванні внесеного капіталу:

збільшення капітальних інвестицій не збільшують внесений капітал;

збільшення внесеного капіталу відбувається внаслідок зарахування об'єктів капітальних інвестицій до складу основних засобів після введення в експлуатацію, водночас зменшується сума цільового фінансування;

збільшення внесеного капіталу відбувається внаслідок зарахування об'єктів капітальних інвестицій створених за рахунок коштів спецфонду до складу основних засобів після введення в експлуатацію, водночас зменшується сума цільового фінансування, створеного попередньо за рахунок доходів спецфонду;

збільшення внесеного капіталу відбувається внаслідок зарахування об'єктів капітальних інвестицій, створених за рахунок доходів спецфонду минулого року (минулого кварталу) до складу основних засобів після введення в експлуатацію, водночас зменшується сума цільового фінансування, створеного попередньо за рахунок накопичених фінансових результатів виконання кошторису чи фінансових результатів виконання кошторису звітного періоду.

Мета завдань: закріпити теоретичні знання з обліку власного капіталу бюджетних установ та набути практичні навички відображення цільового

фінансування та інших складових капіталу в обліку, із проведення річних заключних оборотів щодо списання доходів і видатків загального фонду, визначати результат виконання кошторису за загальним фондом.

Завдання 14.1. Облік цільового фінансування. Обласною лікарнею (неплатником ПДВ) отримано на реєстраційний рахунок у Казначействі цільове фінансування на придбання медичного обладнання на суму 120 000,00 грн. На умовах наступної оплати обладнання було отримано від постачальника на суму 120 000,00 грн, у тому числі ПДВ 20 000,00 грн. Витрати на транспортування устаткування склали 1 500,00 грн.

Необхідно:

1. Скласти журнал господарських операцій, наведений у табл. 14.1.
2. Указати, які зміни відбулися в балансі установи після таких операцій.

Таблиця 14.1

Журнал господарських операцій

№ п/п	Назва операції	Кореспонденція рахунків		Сума
		Дебет	Кредит	
1	Отримано цільове фінансування для придбання основних засобів			
2	Відображено суми придбання, створення (виготовлення) власними силами, поліпшення, капітального будівництва об'єктів основних засобів			
3	Отримано бюджетне фінансування для оплати поточних витрат, що включають до первісної вартості об'єкта			
4	Відображено суми витрат на транспортування, установку, монтаж, налагодження основних засобів, інших необоротних матеріальних активів, що включаються до їхньої первісної вартості			
5	Перераховано постачальникам кошти			
6	Вилучено з доходу звітного періоду асигнування у розмірі поточних витрат, що включають до первісної вартості об'єкта основних засобів, інших необоротних матеріальних активів			
7	Зараховано об'єкти капітальних інвестицій до складу основних засобів, інших необоротних матеріальних активів після введення в експлуатацію			
8	Водночас відображено зміни в капіталі			

Завдання 14.2. Відображення на рахунках бухгалтерського обліку операцій виконання кошторису за загальним фондом.

На основі даних, наведених далі (табл.14.2), необхідно відобразити на рахунках операції із обліку результату виконання кошторису за загальним фондом Харківської гімназії № 169 за поточний рік. Відомо, що школа в поточному році списала: дебіторську заборгованість, строк позовної давності якої минув, на суму 250 грн; кредиторську заборгованість, строк позовної давності якої минув, на суму 350 грн; депоновану заробітну плату, строк виплати (позовної давності) якої минув, на 538 грн.

Таблиця 14.2

Виписка за картки аналітичного обліку фактичних видатків загального фонду за поточний рік

№ п/п	Показники	Отримано асигнування (грн)	Здійснено фактичні видатки (грн)
1	Заробітна плата	1 836 500	1 836 500
2	Нарахування на оплату праці	404 030	404 030
3	Предмети, матеріали, обладнання та інвентар	409 500	389 400
4	Медикаменти та перев'язувальні матеріали	3 690	3 950
5	Продукти харчування	60 710	65 230
6	Оплата послуг (крім комунальних)	445 100	442 030
7	Видатки на відрядження	8 494	8 494
8	Оплата комунальних послуг та енергоносіїв	83 900	83 900

Необхідно:

1. Скласти журнал господарських операцій, наведений у табл. 14.3, використовуючи типову кореспонденцію субрахунків бухгалтерського обліку для відображення операцій із активами, капіталом та зобов'язаннями розпорядниками бюджетних коштів та державними цільовими фондами [27].

Журнал господарських операцій

№ п/п	Назва операції	Кореспонденція рахунків		Сума
		Дебет	Кредит	
1	Закриття рахунків доходів			
2	Закриття рахунків витрат			
3	Списання сум дебіторської заборгованості після закінчення строку позовної давності			
4	Списання сум кредиторської заборгованості, строк позовної давності якої минув			
5	Списання сум депонентської заборгованості, строк позовної давності якої минув			
6	Віднесення суми профіциту звітного періоду до накопичених фінансових результатів			

Тема 15. Фінансова та бюджетна звітність суб'єкта державного сектору

Звітність про виконання Державного бюджету України (кошторисів бюджетних установ) включає фінансову та бюджетну звітність (ст. 58 БКУ).

Фінансова звітність бюджетних установ складається згідно з вимогами НП(С)БОДС та за формами, що затверджені Міністерством фінансів України [16; 20].

Бюджетна звітність відображає стан виконання бюджету, містить інформацію у розрізі кодів бюджетної класифікації.

Форми бюджетної звітності бюджетних установ і органів Державного казначейства України та порядок їхнього заповнення встановлюються Державним казначейством України за погодженням із Міністерством фінансів України [22].

До складу річної фінансової звітності входять: баланс (форма № 1-дс); звіт про фінансові результати (форма № 2-дс); звіт про рух грошових коштів (форма № 3-дс); звіт про власний капітал (форма № 4-дс); примітки до річної фінансової звітності.

Квартальна фінансова звітність складається з балансу (форма № 1-дс) та звіту про фінансові результати (форма № 2-дс).

Особливості складання:

фінансова звітність складається у гривнях;

у рядках форм, де не зазначені показники, ставиться прочерк;

додаткові рядки у формах фінансової звітності (крім приміток до річної фінансової звітності) вводити забороняється.

Під час складання балансу (форма № 1-дс) необхідно врахувати такі особливості:

вносять показники сумарно за загальним і спеціальним фондами розпорядника бюджетних коштів;

включають сумарно до складу основних засобів активи, що у фінансовій звітності за 2016 рік були віднесені до складу як основних засобів, так і інших матеріальних необоротних активів;

у балансі (форма № 1-дс) відображають фінансовий результат, із урахуванням щоквартального закриття рахунків доходів і витрат.

Мета завдань: оволодіти практичними навичками заповнення форм фінансової та бюджетної звітності.

Завдання 15.1. Складання квартальної звітності.

Необхідно на підставі даних книги "Журнал-головна" (залишків за рахунками бухгалтерського обліку) сформувати квартальну звітність суб'єкта державного сектору (табл. 15.1).

Таблиця 15.1

Залишки по рахунках бухгалтерського обліку

№ п/п	Номер рахунка	Назва рахунка	Сума, грн
1	10	Основні засоби	1 682 789
2	11	Інші необоротні матеріальні активи розпорядників бюджетних коштів	25 417
3	1411	Знос основних засобів	1 300 624
4	1412	Знос інших необоротних матеріальних активів	12 709
5	15	Виробничі запаси розпорядників бюджетних коштів	243 157
6	18	Малоцінні та швидкозношувані предмети	986
7	2313	Реєстраційні рахунки	108 576
8	5111	Внесений капітал	394 873
9	5511	Фінансові результати виконання кошторису звітного періоду	?
10	5512	Накопичені фінансові результати виконання кошторису	221 425
11	6611	Зобов'язання за внутрішніми розрахунками розпорядників бюджетних коштів	141 686
12	7011	Бюджетні асигнування	841 460
13	7111	Доходи від реалізації продукції (робіт, послуг)	389
14	801	Витрати розпорядників бюджетних коштів на виконання бюджетних програм	843 812
15	851	Витрати за необмінними операціями	8 429

Рекомендована література

Основна

1. Глебова Н. В. Звітність банків : навч. посіб. / Н. В. Глебова. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014. – 304 с.
2. Глебова Н. В. Облік у банках : навч. посіб. / Н. В. Глебова, Л. М. Стиренко. – Харків : ХНЕУ, 2009. – 304 с.
3. Про внесення змін до Інструкцій про ведення касових операцій банками в Україні : постанова Правління НБУ від 13.12.2012 р. № 375 // Законодавчі і нормативні акти з банківської діяльності. – 2012 р. – №11. – С. 158–159.
4. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI (діє з 25.01.2012 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2542-14>.
5. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку комерційних банків України, затверджена Постановою Правління НБУ від 17.06.2004 р. за № 280 (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document; jessionid=221AA608C7E02E7380AF2442DEP1874?id=503647>.
6. Інструкція про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземних валютах [Електронний ресурс] : постанова від 12.11.2003 р. № 492 (зі змін. та доп.) // Національний банк України. – Офіц. веб-сайт. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
7. Інструкція про порядок складання річного фінансового звіту в банках України, затверджена постановою Правління НБУ від 03.11.2003 р. № 518 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=97972>.
8. Інструкція про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України, затверджена постановою Правління НБУ від 24.10.2011 р. № 373 // Законодавчі і нормативні акти з банківської діяльності. – 2012 р. – № 1. – С. 52–155.
9. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 132 "Виплати працівникам" [Електронний ресурс] : наказ Міністерства фінансів України від 29.12.2011 р. № 1798. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0121-12>.

10. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 135 "Витрати" [Електронний ресурс] : наказ Міністерства фінансів України від 18.05.2012 р. № 568. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0903-12>.

11. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 124 "Доходи" [Електронний ресурс] : наказ Міністерства фінансів України від 24.12.2010 р. № 1629. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0089-11>.

12. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 123 "Запаси" [Електронний ресурс] : наказ Міністерства фінансів України від 12.10.2010 р. № 1202. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1019-10>.

13. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 128 "Зобов'язання" [Електронний ресурс] : наказ Міністерства фінансів України від 24.12.2010 р. № 1629. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0093-11/paran182#n182>.

14. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 122 "Нематеріальні активи" [Електронний ресурс] : наказ Міністерства фінансів України від 12.10.2010 р. № 1202. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1018-10>.

15. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 121 "Основні засоби" [Електронний ресурс] : наказ Міністерства фінансів України від 12.10.2010 р. № 1202. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1017-10>.

16. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 101 "Подання фінансової звітності" [Електронний ресурс] : наказ Міністерства фінансів України від 24.12.2010 р. № 1629. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0095-11>

17. План рахунків бухгалтерського обліку комерційних банків України, затверджений постановою Правління НБУ від 17.06.2004 р. № 280 (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon.4.rada.ua/laws/show/20918-04>.

18. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

19. Положення про порядок встановлення НБУ лімітів відкритої валютної позиції в безготівковій та готівковій формах та контроль за їх дотриманням уповноваженими банками, схваленими постановою Правління

НБУ від 28.02.2009 р. № 109 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document; jessionid= 221AA608C7EO2E7380A>.

20. Положення про порядок здійснення банками України вкладних (депозитних) операцій з юридичними і фізичними особами [Електронний ресурс] : постанова від 03.12.2003 р. № 516 (зі змін. та доп.) // Національний банк України. – Офіц. веб-сайт. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.

21. Порядок заповнення форм фінансової звітності в державному секторі [Електронний ресурс] : наказ Міністерства фінансів України від 28.02.2017 р. № 307. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0384-17>.

22. Порядок застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі [Електронний ресурс] : наказ Міністерства фінансів України від 29.12.2015 р. № 1219. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0085-16/paran8#n24>.

23. Порядок складання бюджетної звітності розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів, звітності фондами загальнообов'язкового державного соціального і пенсійного страхування [Електронний ресурс] : наказ Міністерства фінансів України від 24.01.2012 р. № 44. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0196-12>.

24. Про банки і банківську діяльність // Верховна Рада України [Електронний ресурс] : Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2121-14>.

25. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні // Верховна Рада України [Електронний ресурс] : Закон від 16.07.1999 р. № 996-XIV. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.

26. Про затвердження Інструкції про форми меморіальних ордерів бюджетних установ та порядок їх складання [Електронний ресурс] : наказ/інструкція Державного казначейства України від 27.07.2000 р. № 68 (діє з 01.07.2003 р.). – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0570-00>.

27. Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі [Електронний ресурс] : наказ Міністерства фінансів України від 31.12.2013 р. № 1203. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0161-14#n14//>.

28. Типова кореспонденція субрахунків бухгалтерського обліку для відображення операцій з активами, капіталом та зобов'язаннями розпорядниками бюджетних коштів та державними цільовими фондами [Електронний ресурс] : наказ Міністерства фінансів України від 29.12.2015 р. № 1219. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0086-16>.

Додаткова

29. Литвин Н. Б. Фінансовий облік у банках (у контексті МСФЗ) : підручник / Н. Б. Литвин. – Київ : Хай&Тек Прес, 2010. – 608 с.

30. Облік у банках : підручник / [О. Г. Коренєва, Н. Г. Маслак, Н. Г. Слав'янська та ін.]. – Суми : Університетська книга, 2012. – 668 с.

Інформаційні ресурси

31. База даних "Законодавство України". – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/main/a>.

32. Правовий портал України "Ліга-закон". – Режим доступу : <http://www.ligazakon.ua>.

33. Офіційний сайт Державної податкової служби України. – Режим доступу : <http://sts.gov.ua/ebpz>.

34. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. – Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua>.

35. Сервер Верховної Ради України. – Режим доступу : <http://www.dir.meta.ua/country/laws>.

Додатки

Додаток А

Співставлення статей балансу і субрахунків бухгалтерського обліку розпорядників бюджетних коштів

АКТИВ	Код рядка	Рахунки	Сума
1	2	3	4
I. НЕФІНАНСОВІ АКТИВИ			
Основні засоби	1000	10 – 1411 + 11 – 1412	
первісна вартість	1001	10 + 11	
знос	1002	1411 + 1412	
Інвестиційна нерухомість	1010	1010 – 1414	
первісна вартість	1011	1010	
знос	1012	1414	
Нематеріальні активи	1020	12 – 1413	
первісна вартість	1021	12	
накопичена амортизація	1022	1413	
Незавершені капітальні інвестиції	1030	13	
Довгострокові біологічні активи	1040	1711 + 1712 – 1415	
первісна вартість	1041	1711 + 1712	
знос	1042	1415	
Запаси	1050	15 + 1812 + 1811 + + 1814 + 1815 + 1816	
Виробництво	1060	16	
Поточні біологічні активи	1090	1713 + 1714	
Усього за розділом I	1095		
II. ФІНАНСОВІ АКТИВИ			
Довгострокова дебіторська заборгованість	1100	2011 + 2012 + 2013	
Довгострокові фінансові інвестиції	1110	2511 + 2512 + 2513 + + 2514	
Поточна дебіторська заборгованість:			
за розрахунками з бюджетом	1120	2110	
за розрахунками за товари, роботи, послуги	1125	2111	
за наданими кредитами	1030	2112	
за виданими авансами	1135	2113 + 2116	

Продовження додатка А

1	2	3	4
за розрахунками із соціального страхування	1140	2114	
за внутрішніми розрахунками	1145	2711	
інша поточна дебіторська заборгованість	1150	2115 + 2117 + 2118 + + 6414	
Поточні фінансові інвестиції	1155	2611 + 2612	
Грошові кошти та їхні еквіваленти розпорядників бюджетних коштів та державних цільових фондів у:			
національній валюті, у тому числі в:	1160	рядок 1161 + рядок + + 1162 + рядок 1163	
касі	1161	2211 + 2213	
казначействі	1162	2215 + 2313 + 2314 + + 2315	
установах банків	1163	2215 + 2311 + 2312 + + 2315	
іноземній валюті	1165	2212 + 2214 + 2216 + + 2311 + 2315	
Інші фінансові активи	1180	2515 + 2613	
Усього за розділом II	1195		
III. ВИТРАТИ МАЙБУТНІХ ПЕРІОДІВ	1200	2911	
БАЛАНС	1300		
I. ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ ТА ФІНАНСОВИЙ РЕЗУЛЬТАТ			
Внесений капітал	1400	5111	
Капітал у дооцінках	1410	5311 + 5312	
Фінансовий результат	1420	5511 + 5512	
Капітал у підприємства	1430	5211 + 5212 + 5213	
Резерви	1440		
Цільове фінансування	1450	5411	
Усього за розділом I	1495		
II. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Довгострокові зобов'язання:			
за цінними паперами	1500	6014	
за кредитами	1510	6011 + 6012 + 6013	
інші довгострокові зобов'язання	1520	6015 + 6016	

Закінчення додатка А

1	2	3	4
Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	1530	6111 + 6112 + 6113	
Поточні зобов'язання:			
за платежами до бюджету	1540	6311 + 6312	
за розрахунками за товари, роботи, послуги	1545	6211	
за кредитами	1550	6114 + 6115 + 6116 + + 6117	
за одержаними авансами	1555	6212 + 6213 + 6214	
за розрахунками з оплати праці	1560	651	
за розрахунками із соціального страхування	1565	6313 + 6416	
за внутрішніми розрахунками	1570	6611	
інші поточні зобов'язання	1575	6411 + 6412 + 6413 + + 6414 + 6415 + 6417	
Усього за розділом II	1595		
III. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	1600	6711 + 6712	
IV. ДОХОДИ МАЙБУТНІХ ПЕРІОДІВ	1700	6911	
БАЛАНС	1800		

Додаток Б

Кошторис (скорочений) на 20 рік

Найменування	Код	Усього на рік		Разом
		загальний фонд	спеціальний фонд	
1	2	3	4	5
НАДХОДЖЕННЯ – усього	х			
Надходження коштів із загального фонду бюджету	х		х	
Надходження коштів із спеціального фонду бюджету, в тому числі:	х			
<i>надходження від плати за послуги, що надаються бюджетними установами згідно із законодавством</i>	25010000	х		

Закінчення додатка Б

1	2	3	4	5
ВИДАТКИ ТА НАДАННЯ КРЕДИТІВ – усього	х			
Поточні видатки	2000			
<i>Оплата праці</i>	2110			
<i>Заробітна плата</i>	2111			
<i>Нарахування на оплату праці</i>	2120			
<i>Використання товарів і послуг</i>	2200			
Предмети, матеріали, обладнання та інвентар	2210			
Медикаменти та перев'язувальні ма- теріали	2220			
Продукти харчування	2230			
Оплата послуг (крім комунальних)	2240			
Видатки на відрядження	2250			
<i>Оплата комунальних послуг та енергоносіїв</i>	2270			
Оплата теплопостачання	2271			
Оплата водопостачання і водовід- ведення	2272			
Оплата електроенергії	2273			
Інші поточні видатки	2800			
Капітальні видатки	3000			
Придбання основного капіталу	3100			
Придбання обладнання і предме- тів довгострокового користування	3110			
Капітальне будівництво (придбання)	3120			
Капітальний ремонт	3130			
<i>Капітальний ремонт житлового фонду (приміщень)</i>	3131			
<i>Капітальний ремонт інших об'єк- тів</i>	3132			
Реконструкція та реставрація	3140			
<i>Реконструкція житлового фонду (приміщень)</i>	3141			
<i>Реконструкція та реставрація ін- ших об'єктів</i>	3142			

Зміст

Вступ.....	3
Змістовий модуль 1. Формування облікової системи та відображення в обліку фінансово-господарської діяльності банку	4
Тема 1. Комерційні банки як самостійні фінансово-кредитні установи. Загальні основи і принципи бухгалтерського обліку в банках ..	4
Тема 2. Облік капіталу банку.....	12
Тема 3. Облік доходів і витрат банку	17
Тема 4. Облік касових та розрахункових операцій банку	21
Тема 5. Облік депозитних та кредитних операцій.....	28
Тема 6. Облік операцій банку в іноземній валюті.....	37
Тема 7. Облік операцій банку з цінними паперами	42
Змістовий модуль 2. Формування облікової системи та відображення в обліку фінансово-господарської діяльності бюджетної установи.....	48
Тема 8. Основи побудови бухгалтерського обліку в бюджетних установах	48
Тема 9. Облік доходів	52
Тема 10. Облік витрат.....	54
Тема 11. Облік фінансових активів	59
Тема 12. Облік нефінансових активів	64
Тема 13. Облік зобов'язань	69
Тема 14. Облік капіталу та фінансового результату	74
Тема 15. Фінансова та бюджетна звітність суб'єкта державного сектору	77
Рекомендована література.....	79
Основна	79
Додаткова.....	82
Інформаційні ресурси	82
Додатки.....	83

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

ОБЛІК У КРЕДИТНИХ ТА БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ

**Практикум
для студентів спеціальності
071 "Облік і оподаткування"
першого (бакалаврського) рівня**

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Укладачі: **Глєбова** Наталія Володимирівна
Кудіна Ольга Миколаївна
Литвиненко Аліна Олександрівна

Відповідальний за видання *А. А. Пилипенко*

Редактор *К. І. Шовкова*

Коректор *Н. В. Грінченко*

План 2018 р. Поз. № 10 ЕВ. Обсяг 88 с.

Видавець і виготовлювач – ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, просп. Науки, 9-А

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
ДК № 4853 від 20.02.2015 р.*